

Előfizetési ár:
Egész évre 5 K
 Megjelen minden hétfőn
 reggel 7 órakor
 HIRDETÉSI DÍJ: egyéges árszabás
 szerint számítatik
 Közlemények átvétele csak
 jelzessel van megengedve.

NAPLÓ

Független hetilap

Szerkesztőség:

VIII., Nagyfuvaros-u. 6

Kiadóhivatal:

VII., Dohány-utca 88

TELEFON:

Igazg.: 72-97. Kiadóhiv.: 72-97
Szerkesztőség: 72-97

Lengyel Zoltán és Vázsonyi Egy kivégzés története

Tisztességes foglalkozás.

Budapest, 1908 augusztus 23.

(J.) Nemrégiben az egész fővárosi sajtót bejárta a rózsahegy-i eset híre. Komoly lapjaink is beleestek abba a hibába, hogy az események regisztrálásánál magát az orvosi foglalkozást diszcreditálták. Ujabban pedig az „izgató lódkor” volt kedvenc hír-címük. Nem is szólunk arról a megszokott s közhelylyé vált kifejezésekről, mint: „krakéler katona tiszt”, „sikkasztó magánhivatalnokok”, „csaló ügynökök”. Pedig sohasem az „orvos”, a „lódkor”, a „katonatiszt”, a „magánhivatalnok” és „ügynök” a csaló, a sikkasztó, a krakéler, az izgató és a könnyelműen felületes, hanem az az egyén, az a Nagy István, Kis János és Péter Pál. Nem szabad meghurcolni magát a tisztességes foglalkozást, amint hogy tisztességtelen foglalkozás nincs, csak tisztességtelenek és gazemberek vannak.

Bizonyára szégyene magának a karnak, a testületnek is, hogy közülök való volt az eset hőse, de ez még nem ok arra, hogy az egész testületet meghurcolják. Mindenki tudja, minő hatalmas van a nyomtatott betűnek. Ől az. Még a legkisebb zuglap is a belsőig tudja sérteni az embert. Óvatosan bánjunk tehát a tollal. Irgalmatlanul és kimélet nélkül írunk mindenkiről, aki megérdemli, aki a köznek árt, aki a köznek szégyenére van. De a mi hátsábjainkon sohasem fog találni az olvasó a tisztességes foglalkozást üzőkről, a tisztességes emberekről kósza híreket, rágalmakat. Amit mi megírunk: az meg van írva, az megtörtént, az hiteles. Mi annak utána járunk. Adatokat szerezünk és így minden betűnkért jótállunk.

És küzdeni fogunk az ellen a járvány ellen, hogy egyesek hibájáért a köznek támadjanak,

egy érdemes kart diszcreditálnak. Ha felületesen vizsgálta valaki a hullát, ám írják ki róla, hogy Dr. K. S. felületes orvos, de ne hurcolják meg ok nélkül Rózsahegy város tizenhat érdemes orvosát.

Panaszunk van . . .

Panaszunk van Kiss Ferenc elüljáró Uram! Panaszunk van a VII. kerületi irtózatost füstre. A két villamos társulat és a Hungária fürdő kéményei oly irtózatost kormot és füstöt terjesztenek, hogy azon az egész környéken lehetetlen teszik a megmaradást. A lakók nem képesek a lakásaikban megmaradni, a vendéglők, kávéházak, gyógytárak és az üzletek összes anyagai és készletei teljesen tönkre mennek. Mint értesülünk, a VII. kerület polgárai nagyobb mozgalmat indítanak meg ennek a lehetetlen állapotnak szanálására. Ön, elüljáró Uram, aki minden szepért és jóért lelkesedik, és aki igazán szinte példa nélkül való módon viseli szívében a kerület polgárságának minden ügyét-baját, tegye lehetővé 30.000 ember megélhetését. Mert legalább ilyen nagy tömege a polgárságnak szenved az egészségre oly annyira ártalmas füst és szénkorom miatt. Hiszen önnek vannak mérnökei, akik talán tudnak ellene valamelyes orvos-szert. Talán van már valamelyes jó füstemésztő készülék, amely 30.000 ember egészségét, tüdejét, szemét és vagyonát mentené meg a pusztulástól. Elüljáró ur, ne várja meg a demonstrációt, hanem intézkedjék azonnal. Minden erélyes rendszabálya csak hála kötelezi le az önt tisztelő VII. ker. polgárságot.

Titkárváltozás,

Horovitz Jenő, a szociáldemokrata párt képzett, agilis főtitkára, megvált állásától. Jó modoru, hihetetlen munkabíró, nyugodt ember volt Horovitz Jenő, aki a fontos titkári hivatalt szervezte s mindazok, akik vele érintkeztek, egy komoly politikai párt nagytudású vezér-férfiát találtak benne. Most ott hagyta hivatalát, amelyet becsülettel s jóízűséggel vezetett. Horovitz Jenőt a betegsegélyező pénztárhoz tették el. Utóda lett Vántus Károly s ez jele annak, hogy a szociáldemokrata pártban a munkásság foglalja el a vezető állásokat s kiszorítja az ugynevezett „értelmiség”-et.

?! Grosswardein ?!

A „Napló” levele a „Le Figaro”-hoz.

— A mi akciónk. —

A Párisban megjelenő „Le Figaro” francia világlap vasárnap érkezett 225. számában közli, hogy Szmrecsányi Pál püspök meghalt. Püspök volt Grosswardeinban (Hongrie).

A magyar állam nagy költséggel sajtóirodát tart fenn, emellett különféle címeken a külföldön tart tudósítókat, akik ahelyett, hogy bejutni igyekeznének a nagy világlapokhoz, kis külvárosi korcsmák borgőzében ülnek s magyar leveleket írnak haza. Külügy-miniszterünk, akinek fizetéséhez 34%-kal járul a magyar nemzet, a fülebotját se mozgatja, hogy a magyar érdekeket is képviselje, a rólunk való balhítet eloszlassa s magyarságunkat védelmezze. Akik pedig magyarok künt élnek külföldön, azokat fel se használják arra, hogy egy-egy jó szót ejtsenek érdeklünkben.

Magunknak kell tehát tenni valamit. A Napló megkezdi a maga szerény erejével, de nagy erkölcsi bátorságával s szabad, független magyar hitével a felvilágosítás munkáját. Minden becsületes magyar ember tegye meg kötelességét úgy, mint mi, akkor hamarabb rájön a külföld arra, hogy vagyunk, élünk, élni akarunk s élni fogunk, mintha a bécsi Labdátér csoszogó, bornirt diplomatáinak közbelépésétől várja.

A „Napló” a következő levelet intézte a „Le Figaro”-hoz.

„A Le Figaro szerkesztőségének
 Paris

26, rue Drouot (9e Arrt.)

Szerkesztő Uram,

a Le Figaro 225. számában hirdással voltak arról, hogy Szmrecsányi Pál püspök meghalt. A püspöki város nevét azonban így jelölte meg kiváló s nálunk is méltán elterjedt lapja: Grosswardein.

A hírlapírás azon nagy, minden újságíróval közös célja érdekében, mely a ferde fogalmak és elnevezések eltüntetését tűzte ki s ezért harcol, kolleghiális tisztelettel értesíti a „Napló”, budapesti újság, hogy ilyen nevű város Magyarországon nincsen s nem is lesz.

A magyar város, amelyről itt szó van, Nagyvárad, latinul: Magnum Varadinum, Szent László király s több magyar király temetkezési helye. A bennünket folyton támadó s időlegesen elnyomó német uralom ferdítette el a nevet Grosswardeinra, amelyet azonban ma már, a független magyar állam területén egy jóízű ember se használ. Használta a nemzetünket sanyargató német uralom, hogy eltüntessen bennünket, de azt hisszük, hogy a

szabad francia nemzet sajtója nem indul a mindent felfalni akaró németiség elnevezése után s nem nevezné Budapestet Ófnepstnek csak azért, mert a német így nevezi. A német inváziót visszavertük szerencsésen s még mint dig élünk itt a Tisza—Duna partján a magunk becsületes neveivel. Egyébként is anakronizmus a Grosswardein elnevezés használata, épugy, mintha a nagy, dicső, kulturközpontot, Páris-t valaki elavult, bár büszke és öseredet Lutetia néven nevezné.

Meg vagyunk győződve, Szerkesztő Uram, a nagy francia nemzetnek az Ön és kiváló lapjának, a Le Figaronak minden kulturnemzet iránt mindig kifejezett jóindulatáról s ezért tisztelettel kérjük, hogy ezen levelünket tudomásul venni, közölni kegyeskedjék.

Együttal összeállítottuk azon nagyobb magyar városok s folyók neveit is amelyeknek ferdített osztrák neve van s ez utóbbit igyekeznek jó barátaink és ellenségeink a külföldön terjeszteni. Ime:

Pécs (romlott neve Fünfkirchen),
 Pozsony (romlott neve Pressburg),
 Nagyszombat (romlott neve Tyrnau),
 Győr (romlott neve Raab),
 Esztergom (romlott neve Gran),
 Duna (romlott neve Donau),
 Tisza (romlott neve Theiss),
 Szombathely (romlott neve Steina-manger),

Dráva (romlott neve Drau),
 Sopron (romlott neve Oedenburg),
 Moson (romlott neve Wieselburg),
 Kőszeg (romlott neve Güns),
 Száva (romlott neve Sau),
 Székesfehérvár (romlott neve Stuhl-weissenburg),
 Szabadka (romlott neve Mariaterc-zanopol),

Ujvidék (romlott neve Neusatz),
 Kassa (romlott neve Kaschau),
 Kolozsvár (romlott neve Klausenburg),
 Nagyszeben (romlott neve Hermannstadt),

Brassó (romlott neve Kronstadt),
 Lőcse (romlott neve Leutschau),
 Tátrafüred (romlott neve Schmecks),
 Szeged (romlott neve Szegedin),
 Nagyvárad (romlott neve Grosswardein),

Nyitra (romlott neve Neutra).

Ez utóbbiakat nem használja az ezeréves magyar nemzet, melynek elemi joga s kérése, hogy ne nevezék másként a városait, mint ahogy ő nevezi s ne írjanak Siebenbürgent, amikor ennek becsületes neve: Erdély.

A szabad, büszke, dicsőségteljes francia nemzetnek, minden kulturnemzetek tiszteltjének s vezérének szellemes, ötletes, hatalmas lapja, a Le Figaro s Ön, szerkesztő uram, fogadja

igaz nagybecsülésünket s tiszteletünket. Boldogok vagyunk, hogy szeretetünket ez alkalommal is kifejezhessük.

Öszinte kollegiális tisztelettel
kész szolgálj

A Napló szerkesztője:
Jékel Károly.

A Napló kiadója:
Erdész Zsigmond.

A Napló munkatársa:
Sziúts Dezső.

Megkértük egyuttal párisi munkatársunkat, a legnagyobb élő magyar poétát, Ady Endrét, hogy ezen kerésünket támogassa s törekvésünket Párisban képviselje. A levél postai vevényét a sajtóiroda főnökének, méltóságos Abrányi Kornél urnak elküldöttük.

A postai vevény szövege:

Folyószám.	Feladó	Francodij
		K f
36.	Feladó-vevény. Le Figaro Páris című 1981. számú ajánlott küldeményről.	80 M.S.

Lengyel Zoltán és Vázsonyi.

— Kinek volt igaza? —

— A Napló tudósítójától. —

Azokban a forró időkben történt, hogy két tanu utazott fel Budapestre Nagyváradról. A két ember, névszerint L. V. és N. Gy. nagyon jól tudták, milyen ügyben akarnak tanuskodni. Azt akarták bizonyítani, hogy ők látták, amint Lengyel Zoltán Hajdu Gyulának pénzt adott az aktáért. A tanuk először Polónyi Dezsőt keresték fel, később a volt igazságügyminisztert a Margitszigeten. Eredmény nélkül. Ez eset szemtanuja a következőleg adja elő a továbbiakat:

„Ezt a körülményt, amint ilyenkor minden becsületes ember kötelessége, bejelentették Lengyel Zoltánnak, aki az esetről jegyzőkönyvet vett fel s a „tanuk“-at is felkérte irodájába. Ezek azonban már hazautaztak, telefonon kellett őket felszólítani. Míg az összeköttetést megkapták, Lengyel Zoltánhoz a következő kérdéssel fordultam:

— „Egy kérdést, képviselő ur!”

— „Tessék”, — felelt udvariasan.

— „Nem jó volna abbahagyni az egész dolgot. Meglátja, megeszik önt szőröstől-bőröstől. Itt, Budapesten nem jó szemmel nézik a közélet tisztítását, sok a becstelenség ember s a végén ön huzza a rövidet. Forduljon vissza, hiszen ön még élni akar és céljai vannak. Hagyja a fenébe ezt az ügyet.”

— „Uram, — válaszolt Lengyel kedves elhatározottsággal, — ön épen úgy beszél, mint Vázsonyi. Egy napon ugyanis feljött hozzám Vázsonyi Vilmos s komolyan így szólt: „Kedves Zoltán. Elértük, amit akartunk. Polónyi megbukott, nem igazságügyminiszter többé. Most már elég volt. Tovább menni örültség lenne. Hagyjuk aludni a dolgot.” Erre én egy szót kiáltottam feléje: „Gyáva”. Vázsonyi visszafordult s azt mondta: „Jól van Zoltán, megmutatom neked, hogy nem vagyok gyáva, csak ismerem a helyzetet s látom a kudarcot. Veled maradok. El fogunk bukni. Mindegy. Meglátod, hogy Vázsonyi Vilmos nem gyáva ember.” Kezet fogtunk s azóta rendületlenül megyek a magam utján. Most már nem hazudtohatom meg maga-

mat. Mennem kell előre, köt a szavam. Ez a válaszom önnek is.”

A jegyzőkönyvet felvettük, Lengyel megegyeszer kezet fogott velem s mosolyogva bucsuzott:

— Nem lehetek gyáva!

Azóta ez történt: Lengyelt elitették, ki kellett lépni a balpártból, félrevo-nult. Vázsonyi Vilmost anyagilag erősen érintette ez a harc. Mindketlen megsínylették a küzdelmet, mely oly sok szemetet kavart föl.

Vajjon kinek volt igaza? Nem Vázsonyi látott jobban a jövőbe? Ha akkor visszafordul Lengyel Zoltán!

A Pesti Napló bomlása.

— Egy kivégzés története. —

Az Ujságírók Egyesületének elnöke: Herceg Ferenc író levelet kapott a nyár elején. A levelet Nákó Sándor gróf fiúmei kormányzó írta s közölte az elnökkel, hogy az Ujságírók Almanachja című vállalat ügynök-újságírók megszarolták. Nemcsak az ő nyakára szóták a drága és értéktelen könyvet, hanem a kormányzóságnak is megküldötték s kifizetését kívánták. Ez az eljárás az ál és valódi újságíróktól oly sokszor megszarolt kormányzót arra készítette, hogy ezt az Ujságírók Egyesületének tudomására hozza, mert a könyv hasznából az egyesület is szerződésileg részesedik. A vállalat szerkesztője volt Szerdahelyi Sándor, a Pesti Napló akkori szerkesztője.

E levélről négyen tudtak: Herceg Ferenc, Mikes Lajos dr., Messer Sándor és Seress László, akinek Herceg a levelet átadta. Ez utóbbi a dolgot sietett elmondani Surányi Józsefnek, a P. N. tulajdonosának, ki felháborodott azon, hogy az ő lapjának szerkesztője ilyen ügyleteket csinál. A lapnál ez időben már türhetlenné kezdett válni Szerdahelyi Sándor, mert az éhes fiatalok nem tudták legyűrni s pozícióját meg-ingatni. Bár némileg ők is ludasok voltak az Ujságíró Almanachjában, mert hiszen Seress László, Messer Sándor, Miklós Andor, Wallesz Jenő, Bethlen Pál adták az „écét” Szerdahelyinek a vállalathoz s az Ujságírók Egyesületében erősen kardoskodtak amellett, hogy Szerdahelyivel a szerződést az egyesület kösse meg, emellett a könyvbe igen nagy részt ők irtak és foglaltak le, mégis most idején valónak látták, hogy Szerdahelyit eltávolítsák. Memorandumot ütöttek össze ugyanezek, a melynek az volt a csattanója, hogy ők ilyen körülmények között nem dolgozhatnak együtt Szerdahelyivel. Ezt írásban meg az este átadták Surányi József kiadónak, ki nagy haragjában anélkül, hogy meghallgatta volna, a felmondást Szerdahelyinek azonnal megírta s az egy évi fizetését beleéve a levél borítékba, Szerdahelyi asztalára tette. Szerdahelyi este vidáman ment be szobájába. Ekkor 10 óra volt. Tizenegy órakor már mint volt szerkesztő hagyta el a P. N. szerkesztőségét, meghökölve a statáriumon.

Es itt volt az ő gyöngesége. Annak érzése, hogy nem áll erősebben moráliter a többieknel, csak hozzáferhetlenebb, mert nem adott részt a zsák-mányból, hanem mindent magának tartott meg. Ha ő ezt nem éri vagy van benne elég vér, bizony, nem tör-ténhetett volna meg az a, magyar sajtóban pártatlan kiebrudalás, hogy egyik napról a másikra levegyék a nevét a lapról a felelős szerkesztőnek s kirugják, mint a rossz cselédet. Más ember rendőri segítséggel is megvédte volna törvényes jogait s kikergettetni az összeesküvőket. Tiszta munkát csinál ott, ahol még a formát is felrugták s nem engedték, hogy annyi éven keresztül való szerkesztője a lapban elbucszhassék a közönségtől. Es ez a lap mer a jó izlésről beszélni, ahol az izlést-lenség ez éjjel dühöngött és viharzott. Szerdahelyi futása után a küzdő-

téren maradtak diadalünnepeket ültek. Ünnepeket, hogy ők lesaktoltak egy éjszágirót, szegényteljesen elkergették a formák felrugásával. A kis Eyolf, Erényi Nándor telefonon behívta Molnár Ferenczet Budáról, a másik Politisches Grájzlerből, ahol Beöthy László társaságában időzött. Molnár bejött s ingujra vetkőzve bevonultak Messer Sándor, Seress László, Miklós Andor, Wallesz Jenő, Bethlen Pál a külön szobába, majd későbbben a fővárosi orfeumba mentek át, ahol pezsgőhurrogás közt örültek a királygyilkosság-nak s ugyancsak dörzsölték egymás kezét. Némétül: szalamandert dörzsölték a legények. A formát most betartották.

A felelős szerkesztő állást eleinte az öreg Lodesz Eleknek kínálták fel, de ő azt gondolta, hogy inkább egyék meg a nyakravalói rólnevezetes Messer Sándort, ha megint éhesek lesznek. Így lett egy éjjel Messer-ből Mester, éjjeli szerkesztőből — felelős Mester Sándor. A sajtó kinosan felsziszszent e hallatlan bestialitásra s másnap a Pesti Hirlap üzleti nyelven jelentette be a közönségnek, hogy a „lapot, mint felelős szerkesztő Mester Sándor jegyzi.” A mély undor s valódi keserűség nyilatkozott meg e jelentésben. Jegyzi és semmi más. Tehát üzleti eset s nem újságírói változás. Ennyit még a P. H. is megírhatott. S elég is volt sapientis.

Mindegy volt az a hatalomra jutot-taknak, Szerdahelyi leöletet s most jött az osztozkodás. Mester, aki rége lesett erre az alkalomra, mint a liget környékén mondják „kint volt a vízből.” Adósságai törlesztettek s új nyakken-dőket hozatott. Egyéb érdeme is volt e mesteri káplárnak: ő szerezte meg Surányinak az udvari tanácsosságot. Csodálatosképp ugyancsak egy éjjeli manőverrel. Mindig éjjelivel dolgozott. Molnár Ferenc szeptember elsejétől jut nagyobb fizetéshez. Seress László, Bethlen Pál és a mostani segédszerkesztő: Palotai Hugó hárman szövetséget kötöttek s legyűrték Mestert, aki engedett. Itt is fizetésemelés lesz a vége.

Nemezis azonban van. Van! Seress László, aki a Pesti Naplónál a divatos nagyképszerűség főképviseelője, az újságíró-egyletben kis pofont kapott. Ezen és a butorvásárlási ügy miatt kénytelen volt lemondani a főtitkári állásról s mármár állása is ingott. Lehetetlen, bármily ügyes ember is legyen Seress, hogy ne torolódjék meg rajta ez infámia, amelynek ő az értelmi szerzője.

Egy ember, igazi becsületes újságíró, tanult, kiváló elme, író és költő volt még a lapnál a szövetségeseken kívül. Ez Mikes Lajos dr., a lap éjjeli szerkesztője. Nem vett részt a brigandázsban, ennél fogva kényelmetlenné lett a belgrádi társaságra. Várták az alkalmat, hogy a lapnak irányt és karaktert adó egyetlen újságíró is eltávolíthassák. Erre hamar nyílt alkalom. Mikes dr. 60 korona fizetésemelést kért. Erre szerződötték Palotai Hugót — olcsóbban 60 koronával — a „Polgár“-tól, ahova Szerdahelyi ment tulajdonosnak, Mikesnek pedig felmondtak. A hasznon osztozkodtak. Ez már a második áldozata a cselnek s mindaddig megy, míg ők egyedül maradnak.

Igy fest az újságíró csendélet, amikor előkelő újságírók veszik el egymás kenyerét. Ezúttal nem a derék, jó, de vak Surányi József udvari tanácsos, a Schwartz és Társa, a Schottola Ernő és Társa cég, néhány ház és ezer hold föld tulajdonosa, hanem újságírók öltek le egzisztenciákat. A Pesti Naplónak eddig se volt sulya se föl, se le. Csak karácsonyi ajándéka. Ezután még kevesebb lesz.

Hísen nem a tehetség győzött. Hanem az intrika. Meg a nyakkendő és a fűzős cipő!

Evoe! Most már nyugodtan, kéjjel írhatja Molnár Ferenc a császártal-

kozásokról cikkeit, amelyekben „angol és orosz matrózok sokszor barátkoznak.” Értve Uram, értve! A matrózok. Akár a Pesti Napló munkatársai. Barátkoznak. Sőt megbarátkoznak. Egy-mást.

A kivándorlás boszorkány konyhájából.

Második rész.

— A Napló eredeti tudósítása. —

III. A Cunard vonal letörése.

Savisszavándorlók megölték a Cunard vonalat. Hogyan? Ahány ember, ahány faluba érkezett a Cunard vonalon, az esküdtött ügynök a Cunard ellen. Miért? 1908 januárjában érkezett kivándorlók: gróf Nákó Sándor fiúmei kormányzó, Hegedüs Valér kivándorlási állami kirendelt stb. előtt vallották, aláírásukkal megerősítették, hogy a hajón borzalmas dolgok történtek. Éheztek, piszokban voltak, emberi mocsokban aludtak, nőiket a személyzet prostituálta. Nem mi mondjuk. Jegyzőkönyv van róla. Andrassy gróf is olvasta, nemcsak mi. Mindenki olvasta, csak az újságolvasó közönség kevésbé. Hogy miért, nem a mi tisztünk elmondani. Kivándorló többé e vonalon nem utazik úgy sem. Hiába az új kivándorlási törvény.

De az állam egyben Fiumében felállított egy munkaközvetítőt. Évi költsége netto 60,000 korona. Ez áll egy grófból, egy min. fogalmazóból, komornyik, inas, szobalány, segédszemélyzet. A munka-közvetítő elhelyezve egy előkelő szálloda második emeletén. Ha valami munkásban két Scherlock Holmes rejtőzik s felfedezi az intézményt, a portás s szavakkal állja a jámbor utját: Hier ist ka zupringerei. Hogy egyetlen tábla sem mutatja az intézmény létezését, azt felesleges mondani is a mondottak után. Két hónapig a munkaalkalmakat felsoroló falragasz ez volt szóról-szóra: Munka kezvetítő kirendetseg Fiumeben. A Pesti Napló néhány támadása után az ortografia megjavult, de az intézmény nem. De ez semmi.

IV. Mit csinálnak az ügynökségek.

A Cunard érdekeltség várja az új kivándorlási törvényt, melyről alább beszélünk. Mást nem tehet. Az Ausztro-Americana s a német társaságok most levelező lappal működnek. Paraszti írással klissirozott levelező lap, mely remek gyártmány, a kézírástól nincs postás, ki megkülömböztesse. A szövege ez: „Kedves Sógor kivánom jelen levelem tanáljon jó egészségben. Mink jól vagyunk mán készülünk munkába. Hát sógor uramék gyűnnek e mán. Irják ked, ha akadna néhány atyafi. A Pista gyeiőket oda szalajtom majd. Atrec a régi.”

Ez a megállapodás a paraszti ügynökökre, kik falujukban csinálnak propagandát. Tizezrivel adtak fel ilyent Triesztben 1908 jul. 17-én. A belügyminiszter tudja különben. De működnek ezenkívül lelkeszek, tanítók, hivatalnokok. Kivált amióta a brémai cég 30-40 koronára emelte fel az ügynöki jutalékot.

S ugy-e Önök azt hiszik, hogy nincs

LÓWY JÓZSEF Sirkőraktárában 10 K-tól feljebb remek kivitelű sirkévek rendkívüli nagy választékban kaphatók.
Budapest, II., Fő-utca 88. sz. (Pálffy-tér mellett) saját házában.

Minden a szakmába vago munkák, temetel javítások, vésesek és aranyozások jutányosan és lelkiismeretesen készülnek.

kivándorlás. A Cunard jelenti, hogy nincs, az alispán bácsik konstatálják, hogy nincs s Amerikába mégis érkeznek kivándorlók.

Ime egy példa egyetlen tavaszi hónapból: Cunard vonalon távozott 420 magyar. Utlevél kiadatott egész országban Amerikára 510. Az amerikai kiv. bizottság jelentése szerint pedig beérkezett 3240 magyar honos!

Ez kérem, adat. Hivatalos adatok Talán hamisítják az utlevelet. Dehogy. Körülbelül 87,000 utlevél került haza ősz óta. Az ügynökök 2-3 koronájával összeveszik. S van utlevél, amennyi kell.

V. Az állami ellenőrzés.

Néhány évig az államot Fiumében egy protekciós gavalér képviselte. Szegény, halott már. Váltót zsrálta a kivándorlási szálloda bérlője, Marac ur. Véget ért a kivándorlási üzem, Marac ur elővette a váltókat. A gavalér meghalt. Vége. Ez volt az állami ellenőrzés.

Jelenleg van kivándorlási bizos, kormányzói tisztviselő, hajóbiztos, rendőrtisztviselő. Fizetést, napi-díjat kapnak, más hatáskörük nincs. Ha egyik akarna valamit, a másik lefújja. De nem is akarnak semmit. Törvényes hatáskörük nincs, csak napi-díjuk. Az ur Cunard. Itt jó a példa:

VI. Slojme.

Slojme lengyel zsidó. Galiciából jött. Ez fontos, mert ebből következik, hogy fogalma sem lehet a magyar formációkról. Egy Cunard alkalmazott meg akarta zsarolni. Slojme az állami detektív-nél jelentést tett. A detektív a miniszternél. S mi történt? A galicai Slojme egy nap, akár egy jogtudós, beállít a királyi közjegyzőhöz, hogy valamit tegyen, hitese helyen: a detektív terrorizálta. Maga az államtitkár megy Fiuméba: a detektívet hazaküldi Budapestre, a kormányzóságot leszidja. A detektív rágalmozásért fejlelenti Slojmet. Slojme egy nap, szent zsidó lévén, visszamegy a közjegyzőhöz: Uram, hamisan vallottam. Kétszáz koronát kaptam vallomásomért!

Ezek után mi történt. Semmi. Slojmet ráragják az amerikai hajóra. Az akták megsemmisülnek s vége. Menjünk tovább. Érdeklődők keressék ki az aktákat Fésüs György fiúmei közjegyzőnél, esetleg a járásbírósnál. Ez csak egy apró jellemző esetke. A többit ellehet képzelni.

VII. Az új kivándorlási törvény.

Ezzel hamar végeztünk. A Cunard szerződés 1914-ig fel nem bontható. Tehát a törvény reá nem vonatkozik. A Kivándorlási Irodára sem, mert evvel az állam 1908 májusában 6 évre szerződött, mint lakáskiadó. Csak nem szerződik vele, ha tudja, hogy nem lesz. Az iroda r. t. A törvény tiltja az ügynökség percentuális részesedését. Egy r. t., mely fix fizetést kap? Kissé erős tréfa volna! Tehát leend egy törvény, mely ezt mondja: Kutya magyar! Te ki nem vándorolsz sem 60, sem 70 forintért a német hajón. De ha Fiumén át méssz 90 forintért s 18 napi tengeri utat választasz, tessék, ég veled!

De nem kell ezt sem komolyan venni. Mindenki mehet, ahol jól esik. Fiuméig nem kell utlevél. Sem a horvát kikötőbe. Ide eljön az illető s innen megy tovább utlevél nélkül. Itt nincs rendőr, határrendőr, törvény, közgazgatás, mehet Trieszten át ahová

jól esik. Akár a leánykereskedők, de ez nem tartozik ide.

A törvényt komolyan kritizálni sem érdemes. Egy törvény, amely kimondja, hogy ő évek mulva lehet csak érvényes, amelyik szerepet biz a fiúmei határrendőrségre, ami nincs, amely megoldatlanul hagy minden égető kérdést: ez lehet cifraság, de nem törvény.

A kivándorlás kérdése gazdasági és rendőri kérdés. A gazdaságot megoldani nincs ereje az országnak, a rendőri részét nem akarják.

Legközelebb reá mutatunk, hogyan lehetne tökéletes kivándorlási törvényt alkotni s hogyan kellene ennek adminisztrációját lebonyolítani.

A népvezér.

Achim András otthonában.

— A Napló tudósítójától. —

A gerendási tanyák legszebb és legdiszesebb kuriájában nőtt fel a híres népvezér: Achim András. A 18. században Harruckker, megvásárolván a kincstári földeket holdankint 30 koronáért, betelepítette a lengyeleket, köztük az Achim-családot, amely nem tót, mint állítják, hanem lengyel eredetű. A magyarság csakhamar megszerette az öreg Achimot, András apját, s csak „apó“-nak nevezte. Itt, az alföldi kőközpében, a nagy magyar rónaságon született Achim András, aki Adv Endrével, a Dózsa Györgyről szóló vers költőjével, a magyar költők királyával elmondhatja:

Fekete magyar föld volt az én testemnek Életet adója.

Földből élő ember az édes apám is, Nem tehetek róla.

Hát bizony, három fél század óta élnek itt az Achimok s az unoka színmagyar. Magyarul szebben beszél, mint Wenckheim gróf, s magyar véreinek sorsa jobban befér a szívébe, mint a szintén lengyel Zselénszky grófnak, az OMGE elnökének. Magyarra tette őt ez az áldott föld testestül-lelkestül.

A harminchat éves ember ezeltől hat évvel még békés, türelmes birtokos volt. Ekkor történt, hogy a békésvármegyei utakat építették s Wenckheim grófok azt akarták, hogy a kigyósi kastély felé kigyózzék az út. Ez legalább 3-4 kilométer kerülőt jelentett volna. E kis incidens adott alkalmat arra, hogy előljön az ismeretlenség homályából a Vezér. Ő virilista volt Békésvármegyében. Főhíborította ez a dolog, s összepakkolta az összes virilis és választott tagokat, mintegy 100 embert s bevitte a megyei közgyűlésre. Gyönyörűen leszavaztatta a grófokat s a parasztkivánságát juttatta érvényre. Ezután jó ideig nem törődött a közügyekkel, csak a néppel.

Ő volt a békési szombatosok s baptisták között a választott bíró. A vita a keresztelés és a templom kérdése körül forgott, s ő, mint okos evangelista, azt tanácsolta nekik, hogy ne törődjenek vallási kérdésekkel, hanem egy cél felé törekedjenek s legyenek szociálisták. Ez időtáiban jött hozzá a „Világosság“ szerkesztője, Hunya József, az első evangelista szocialista s átalakította gondolkodását. Egyelőre minden politikai s gazdasági cél nélkül, tisztán lelki szükségleteik kielégítésére minden vasárnap összejöttek az Achim-tanyán. Wenckheim gróf főispán azonban ezeket az összejöveteleket politikai gyűléseknek minősítette s állandóan szétzavartatta csendőrökkel. Hogy ezt megtorolja, Achim a cselekvés terére lépett. Eleinte önállóan, később Mezőfivel

együtt, végül megalakította a parasztpártot, mely a szociáldemokrata párt programjától a birtok-felosztás elvében tér el.

Achim nem az ősi kastélyban lakik, azt özvegy anyjának engedte át. Békéscsábán, a Mészáros-utcában van az Achim-ház, amely a feleségéé. Zöldre festett, díszes városi ház, székely bóbítás-oszlopokkal, szép verandával. A házban hat szoba van, keleti fényvel és kényelemmel berendezve. A belső szobában van a Parasztpárt irodája. Achim családos ember. Felesége Rajtar Illia, fiatal, molett, fekete asszony, aki maga is élénken részt vesz a pártmozgalmakban. Kötő gazdasszony, a főzött országoshírű. Három gyermekét féltő gonddal neveli, s emellett a Paraszttársaságok Egyesületének elnöke. Házaséletük tiszta s mintaszerű.

Achim András kékszemű, energikus arcú férfi. Mosolyog még akkor is, mikor haragszik. Erős, hatalmas természetén a kékbéliek rendes öltözéke feszül. Fekete szatyján csizmájába brassói kék posztóból készült nadrágja szalad, a nadrágon egyszerű fekete zsinór. Parasztszokás szerint fehér, gombos mellényt visel, dolmánya kékposztó, nyakkendője piros. Pörge arató kalap árnyékolja be napégette, hamvaspiros arcát, melyet kis fekete bajusz ékesít. Nagynyugalmu ember, teljes szeretet és teljes gyűlölet veszi körül. A szeretet a parasztközösségre jön. Ha a legkisebb baj van a családban, sértő és sértett Achim elé mennek s ő elintézi bajukat. László András titkár veszi fel a jegyzőkönyvet s valóságos bírósági tárgyalások folynak Achim házában. A határozatot jobban respektálják, mint a bíróságok ítéleteit s volt rá eset, hogy Achim határozatát a bírósághoz vitte az egyik fél, hogy hajtsa végre. Asztalánál naponta 30 személyre terítettek s ritkaság, hogy ez elég lenne. Aratáskor egy napig Achim arat munkásai előtt.

Vagyona körülbelül félmillió korona, amelyből 150.000 koronát pártcélokra már elköltött a rövid öt év alatt, legnagyobb részét népegyetek alakítására fordította, amelyeknek hét házat vett, kettőt Békéscsábán. Békés, Csanád, Csongrád és Arad megyék korlátlan ura s jelenleg Biharmegye behódításával foglalkozik. Mint ember igazi evangélista, világpolgár. Nem vallásos, hanem embert tisztelő s csak az emberek értékét nézi. A napszámostól a leggazdagabb paraszti egyforma előtte mindenki. Kétharmadrésze a pártvezetőségnek a legszegényebb néposztályból való. Hetenkint három napig a „tanyán“ van s odajár a csabai nép. Négyezer hetenkint B.-Csabán, Medgyesegyházán és Dévaványán tartózkodik, ahol a szervezés ügyében gyűlésezik s tárgyal. Csizmás parasztközösségek keresik fel a pártvezetőség üléseit, melyet végighallgat fiatal és öreg, asszony és gyermek egyaránt. A pártvezetőségi tagokon kívül az „öregék“-nek is beleszólásuk van a párt ügyeibe, bár nem szavazhatnak, és sokszor vétőjoggal élnek. Achim inkább hallgat a mérsékelt öregekre, mint a fiatal többségre. A programja egy: „gyűlölni az ezerholdasokat.“ S ezt érzi minden tag.

Achimot nagyon féltik, állandóan két hive van körülötte: Pirosku Mihály és Maján János, a két „testőr“. Mindkettő szálas, óriási alak, reitenthetetlen ember. Sok „védelmezési“ eset miatt 10-10 évi fegyházat ülték. Maján János az öregebbik. Ez annak idején Petrovits főszolgabíró leszurta s hat évi fegyházat ült. A legnagyobb tiszteletnek örvend s mindenki „kutyaeverő“-nek hívja. A hatóságok Achimot erősen zaklatják, a csendőrség az ő tanyája mellett van, hogy szemmel tartsa.

Fellépése bátor, öntudatos, megalkuvás nélkül való. Hasonlít Istenes Horváth Jánoshoz, akivel baráti érzés köti

össze Achimot. Istenes Horváth János, mióta visszavonult mindentől, évente egyszer Hódmezővásárhelyről átrándul Achimhoz, s egy napot nála tölt. Egyébként patriarkális életet él.

A harc itt állandó, valóságos forradalmi a helyzet. Mindenki el van készülve, hogy minden pillanatban letartóztatják. A francia forradalom előestéi jutnak az embernek eszébe, mikor látja az elkeseredés ilyen mértékét. Achim valóságos jótévedője a népek, folyton visszatartja az izgatott, tehetetlen embereket attól, hogy romboljanak és kitérjenek nyílt forradalomba, amelybe gyermekkoruk óta belenőttek folytonos harcok között. Biznak benne, hogy a nagy birtokokat s a papi birtokokat megszerzik. Ez a hit náluk rendületlen. Az iskoláztatás és tudás iránt való vágy óriási e népnél, annyi könyvet, irást nem fogyasztottak itt évtizedek óta, mint a mióta a Parasztpárt dolgozik. A nyomda állandóan ontja a komoly, becsületes hangú s törekvési füzeteket, melyekért — s ez jellemző — még nem volt sajtóper. Pedig jól megnézte a hatóság mindegyiket.

Olyan kemény s állandó forradalmi hangulat van itt, hogy a fiatalokat a katonaságnál elkülönítik a többiekől s ügyelnek rájuk. Ennek dacára az idej parasztkongresszuson mintegy 150 katonára vett részt, nem rettegve a büntetéstől. S hiába óvta őket ettől a Parasztpárt, mégis elmentek.

A gyűlölet a társadalom ellen s viszont kölcsönös, amint a megtorlás is. A társadalom félelemmel nézi a parasztforradalmat, s nem érti meg. Pedig nem a polgári társadalom ellen folyik itt a harc. Legutóbb a községi képviselőválasztásoknál szegény kisiparosokat s kereskedőket választottak be a képviselőtestületekbe. A parasztközösség zúgolódott, de megnyugodtak Achim szavában, hogy be kell hozni azokat, akiknek munkája nélkül nem élhetnek s akik résztvesznek a közös, hasznos munkában. Így alakult ki egy a parasztpárttal rokonszenvező iparos és kereskedő csoport.

Achim távollétében Darabos János, a legöregebb, 80 éves pártvezér a helytartó. De Achim nélkül ő se tesz semmit, mert minden Achim személyéhez fűződik. A pártot az ő személye tartja össze. László András titkár baráti viszony köti Achimhoz s családjaik együtt élnek.

A bérlőszövetségeket, amelyek a közbeeső állomások a nagybirtokoknak kisbirtokká való feldarabolásához, komolyan szervezi Achim községenkint. S ez elfoglalja őt.

Végül jellemzésül, hogyan szereti őt a nép, elmondunk egy esetet a választás idejéből, mely a római történetre emlékeztet. Egyenlő volt a szavazás Achimra s ellenfelére, óriási elkeseredéssel s izgalommal dolgoztak a pártok. E pillanatban habzó, tájékos lovaktól vont vágató szekér áll meg a mezőn, leszáll róla egy poros, 45 éves parasztember. Achim elbámult arccal kérde:

— Miért jöttél oly későn? A jó katonának mindig helyen kell állni.

A paraszt szomorú arccal felel:

— András, haldoklik az apám.

A vezér erre intett:

— Akkor ne is szavazz, hanem ülj kocsidra. A fiú kötelessége előbbrevaló mindennél. Menj apáddhoz.

A paraszt eiszalad, leszavaz s visszamegy Achimhoz:

— András! Apám meghal anélkül,

hogy utolsó kívánsága teljesedett volna.

— És mi az? kérde a vezér.

— Nem tud meghalni, mielőtt téged nem látott s kezded az ő vállát nem érintette.

Achim szó nélkül otthagyta a választást, lóra kapott s a haldokló paraszt ágyához sietett. Még élt. Vezére karjaiban lehette ki lelkét.

A választás megakadt, az emberek

Angol uri szabó WEISZ SÁNDOR

IV. kerület, Városház-utca 10., I. emelet

kézpénzfizetés mellett a legjutányosabban készít valódi, óriási választékú angol, skót és magyar kelmékből elegáns öltözékeket, felöltöket, kabátot.

Rem új üzlet. Régi, hírneves cég. Az elegáns, szolid, uri közönség kedvelt szabója.

örjögtek, hogy vezérük eltűnt. A katonák megnyugtatták a népet s a nép fanatikus lelkesedéssel küzdött Achim-ért. Mire visszajött, már képviselő volt.

Pártjából a következők lesznek képviselőjelöltek: Omega, titkára László Arnold, aztán Szeverényi György, a parasztnábob, Novák István, Lehoczky Mihály, a tótkomlói bíró, akinek négy lázítási pere van. E három utóbbi franciául s németül is beszél. Mint kubikos munkások művelődtek így Belgiumban. Végül Sövegjáró István.

Achim felállította Dózsa Györgynek, a megsüört parasztleveleknél szobrot, egyelőre a kisebbet. Mindennap friss virág borítja a kis szobrot s aratáskor a magyar alföld áldott terméséből hús buzakalászkoszorút tettek le a parasztlak Dózsa trónja elé. Ez az új szakramentumok, a mely alá ez a vers van írva:

Sebő pajtás ne köpködj.

Megvált bennünket a Dózsa trónja.

sz. d.

Harc az orvosok között.

— Sepernek a házuk előtt. —

A budapesti Orvosegyesületben két év óta háború dúl azok ellen az orvosok ellen, akik az Orvosi Rend tisztességébe ütköző működést folytatnak. A testület egyhanguan állást foglalt első sorban a reklámozó orvosok ellen, akik nagyhangú hirdetésekben ajánlják magukat s csodagyógyítómódjaikat, ígérve, hogy meggyógyítanak olyan betegségeket, amelyekkel szemben az orvosi tudomány tehetetlenül áll, vagy csak kísérletek folynak a gyógyíthatóságról. Az Orvosegyesület az ellenük emelt panaszokat összegyűjtötte s tavaly egy hivatalosan közzétett kommunikéban óvást emelt működésük ellen. Felhívta a közönséget, hogy kerülje őket, mert ezek hazug reklámokkal dolgoznak s az orvosi karnak széllármósai.

E közlemény megjelenése után Amerikából Magyarországra érkezett Louis Barth dr. orvos, aki Michiganban lakik. Nővérét látogatta meg, de széjjelnevezett a tisztességtelenül dolgozó orvosok között is. Tapasztalatait a „Gyógyászati”-ban, Schächter Miksa dr. kiváló orvosi szaklapjában tette közzé, amelyben leleplezte a speciálistákat, egyes operatórokat, egyes szakértőket, a vasúti orvosok egy részét. A cikksorozat óriási feltűnést keltett, úgy, hogy a lap kijelentette: „ha ráismernek a hazai viszonyokra és az érintett orvosokra, arról a lap nem tehet, legfeljebb az a való, hogy a között adatok igazak.”

A cikkek leleplezései oly szenzáció-sak, egyúttal annyira hihetetlenek, hogy azokat az orvosok iránt érzett jóindulatunkból nem is közölhetjük. Feltűnő azonban, hogy az orvosi lap maga idejénvalónak látta fellépni azon orvosok ellen, akik szándékosan beteggá teszik az embereket, megcsontítják, félrevezetik s kifosztogatják. Amit pedig a szakértőkről mond Barth Lajos, az igazat ad Eötvös Károlynak, aki tudvalevőleg azt tartja, hogy a szakértő semmihez se ért, mert ha értene, nem lenne szakértő.

Ezzel azonban csak a nyitány kezdődött meg. Az Orvosegyesület őszi közgyűlésén előveszik a kérdést s határozatot provokálnak. Névszerint bélyegzik meg azokat az orvosokat, akik az orvosok hivatásával ellentétes és arra szégyenletes működést folytatnak. Mindenfelől követelik, hogy a lappangó gyanúsításoknak szakadjon vége — s mint értesülünk, — a királyi Orvosegyesület eleget is tesz a tagok ezen kívánságának. Eddig hat orvos ellen van kellő adat s ezt a hat orvost nyilvánosan megfognák bélyegezni. Ezenkívül a magzatelhajtással foglalkozó orvosok kerülnek napirendre, mely eszerint izgalmas, de nagyon helyes is lesz.

MAGYAR IRÓK.

II. Herceg Ferenc.

Az olimpusi istenek, ha megharagudtak földi halandóra, mennydörgés közben sujtották halálra a lázadó vakmerőt, vagy állatokká, szörnyekké változtatták át. Aki most haragvó istennek képzeli Herceg Ferencet, csalódik. Finom, előkelő, cicoma nélküli ember, uri ember és — okos ember. Irtózott mindentől, ami alacsonyrendű, tisztátalan s ime mégis megbántották nem harag-szik.

Megbántotta az ő fajtája, a gyereke, a „zsidógyereke”. Aki mellett ő olyan szép védőbeszédet tartott s a záporosként hulló sajtó-szidások és káromkodások elé acélos jellemű emberségét helyezte védőpajzsul. Ő mondotta, hogy a sajtó zsidó gyereke a kultúra munkása s nem engedte, hogy bárki is megcibálja a rakoncátlan fiu üstökét. Oh, te nemes, előkelő ember, bizonyára azért tetted ezt, mert lovagias, nemes, őszinte ember vagy, akár egy Ambrus Zoltán.

Aztán a védenced mégis meg-mart, belegázolt a legegényibb, legbecsületesebb magánügyeidbe. Kacagni való volna ez, ha nem volna sirásra való. A mi fajtánk harapott bele a lábikrádba, gondolva, ha te azt tartod, hogy szabad, hát rajtad is kipróbálja.

Mea culpa! mondhatod magadban. S milyen valódi ember vagy, még mindig védesz minket, aki közénk keveredtél, istentelen népség közé, de nem eléggé. És ez volt a baj.

Fáj a marás? Szeretünk melegeit leheljük a sebre, a szívünkben minden idegszál remeg érted, ki, mint Szent László, egy fejjel magasabb vagy a harcosok tömegénél. Hálátlan faj a miénk, s te rászolgáltál erre, mert megvédtél minket, őket. A jótévké kézbe harap bele mindig a sajtó. Etetés kell nekik, azt respektálják. *Barbárok*, — mondjuk mi, kik szintén nem vagyunk fogatlanok, vér, sőt vitriol van a tintánkban. De mi az erős gonoszokra lövöldözünk. Gyöngye az, aki szeret s téged, jó, nagy embert, e gyöngyösgében lepte meg. Sajnáljuk, hidd el, az ő nevükben is, hogy így fizettek jószágodért s rajtad próbálták ki, hogy fest az elv a valóságban.

Hazajövet ne joruld el tőlük, — ne hagyd ott őket, — miattuk. Van még köztünk jó ember. Nem épen újságíró, de hát nem muszáj annak a becsületes embernek paksinak lenni. Ne verj meg haragodban. Megverte őket az isten, amikor újságírók s olyan újságírók lettek. Állatokká se változtass egyet sem. Olyan állatot, aki védőjét megmarja, egyet ismer a természet: a kígyót. Nincs azonban olyan kígyó, aki letözze az újságírókat.

Engeszteljen ki velük szived gyönyörűsége, nemes, igaz, előkelő s jó lelked királynéja: feleséged, kinek kezeit mi alázzal csokoljuk.

Pardon, grácia nekik, nagy Urunk! Jó fiuk ezek, csak indulót ver bennük a szenzáció s akkor nincs kegyelem. De bántana csak valaki téged. Ma foi! halálra öldösnék acéltollaikkal.

A Newyork botrányai.

Mult vasárnap délután ismét kinos eset játszódott le a Newyork kávéházban, amely különféle botrányairól már hírhedté vált. E kávéházban húzódik meg

az üldözött emberek egész sokasága az agyvelő-uzsorások, étel-italhamisítók, zsaroló álhírlapírók, kártyások, szédélgők, tévedt nők, alkalmoszerzők és homoszekszuálisok között. Kéthetenként innen cipelnek el egy-egy bünbetevedt embert a detektívek.

E vasárnap is az ugynevezett „vese-asztal”-tól szőlították el a detektívek az egyik uri embert, akinek az a bűne, hogy a tavalyi turbotrány után kitiltották Budapestről. A balek a Newyork kávéházba ment, ahol csak úgy csatangol a sok detektív s nem ok nélkül. Ráismertek s letartóztatták. Az eset a gyanútalan kávéházi vendégek és idegenek között érthető feltűnést keltett.

Ez alkalomból eszünkbe jut egy véresen komoly tréfa. A Newyork kávéház az a hely, ahol — természetesen — ellenőrzés nélkül élhet az ember. Az ellenőrzést nem a rendőrségre értjük, hanem a vendégek. Itt nem nézik, hogy ki honnan jött, mit csinált, hanem csak azt, hogy van-e pénze s pénzt hozott-e? Egy napon az egyik kávéos elé áll egy vendég s átad neki egy vidéki lapot ezzel a szóval:

— Uj vendég érkezik a Newyorkba, jó lesz, ha előre megismerkedik vele. Esetleg ünnepélyesen fogadhatja.

Az újságban pedig ez volt:

„Csuri Ákos, 28 éves, nőtlen ügyvéd-jelölt, arca kerek, szeme kék, bajusza nincs, tizezer korona elsikkasztása után a fővárosba szökött. Ismertető jele: állandóan kávéházban ül s ver-seket ír.”

S mit tesz Isten? Az ügyvédjelölt másnap megjelent a Newyorkban. Perse letartóztatták.

Ádám András.

Az igaz bíró.

— A Napló tudósítójától. —

A mai napon hagyja ott hivatalát Ádám András a Kuria VIII. tanácsának elnöke s megy a jól megérdemelt nyugalomba. A régi magyar bírák lipi-egy képviselője volt az „őreg ur”, ahogy a Kurian neveztek. Igazságos, de egyúttal méltányos is. A magánéletben derült, magyaros jószágával s kedélyével mindenkit tisztelőjévé tett, aki vele érintkezett.

Ádám András azonban igazságos ítéletei mellett egy nevezetes javaslatáról lett híressé. Sajna, hogy a javaslatból nem lett kuriai döntvény, tehát mértékadó jogszabály. De ez nem rajta mult.

Az eset, amelyben javaslata szerepelt, a következő:

Vince Pál vancellér és felesége mag-talan házasságban éltek jó ideig. Az asszony nagyon szeretett volna legalább egy gyermeket, s mivel a gólya nem hozott, hát vett egyet. Egy favágó kis leányát örökre fogadta úgy, ahogy gondolta. Nem a törvényes szokások mellett, nem az árvaszék és belügy-minisztérium útján, amiről nem is tudott, hanem rövid uton. Egyszerűen átvette a gyermeket s Vince Magdol-nának nevezte. Ápolta, nevelte nagy gondnal, *dajkát tartott* mellette, óvta a fuvó szélétől is. Mindhiába. A leánya beteg lett, Vincéné orvost hivatott, sőt orvosokat. Azok se tudtak segíteni a csöpp kis életen, a gyermek meghalt. Vincéné bejelentette az anyakönyv-vezetőnél a halálesetet, úgy mintha a saját gyermeke halt volna meg. Utána néztek az esetnek s ekkor kiderült a dolog. Az anyakönyvvezető áttette az ügyet a bírósághoz, mely „családi állás ellen elkövetett vétség” miatt bűnvádi eljárást indított az asszony ellen s el is ítélték 14 napi fogházra.

Az ügy felebezését folytán a Kuria került, abba a tanácsba, amelyben Ádám András volt a szavazó bíró. Az előadó javaslatával szemben a követ-kező javaslatot tette:

Az asszony egy idegen gyermeket az apa és anya beleegyezésével saját neve alatt ápolta és nevelt nagyobb gondnal, mint a szülei, akik szegények, tehetetlenek voltak. Vétke az, hogy a saját nevén nevelte be, azonban kárt nem

okozott senkinek, sőt segített a szegény favágó családon, magát pedig nagy költségbe verte. Senki panaszt nem tett, az asszony eljárása jószágos, em-beries, derék dolog volt. Nem akart csempészni gyereket a családba, csak az eljárást nem tudta, vétség tehát nincs. Alkalmazták a büntetőtörvény azon, 1878 óta eddig egyetlen esetben sem alkalmazott szakaszát: „Aki bün-tettet vagy vétséget nem követ el, nem büntethető,” s mentsék fel a vádlottat.

E kétségtelen helyes, a törvény és az eset megértéséből született indítványt nem fogadta el a Kuria tanácsa, mert eleddig sohse alkalmazták ezt a para-grafust. S a vancellérné 14 napot töltött ki azért, mert egy gyereket magáénak vallott.

*

Egy anekdota is forog közkézen a most nyugalomba vonult kuriai tanács-elnökről, aki előkelő jászkún nemes. Egy társaságban a dzsentrik büszkén emlegették, hogy ki hol és miért kapta a címerét, benne a törököt, lovat, kecskét, zergét, kürtöt, stb. Ádám András hallgatta csöndesen a vetél-kedést, míg egyszer megszólalt:

— Az én címeremben három birka-fej van. Akkoriban úgy szerezhették ezt őseink.

S egy sajtósági kézmozdulatot tett. Amire elhallgattak a dicsekvők, mert hiszen akkor mindent erőszakkal sze-reztek meg az ősök, mégha Habsbur-gok voltak is.

Ilyen az igaz ember és az igaz bíró.

MAGYAR MŰVÉSZNŐ.

Medgyaszay Vilma.

Szent a perc előtte, amelyben a közönség elé lép. Mint a papnő ékesíti magát, hogy méltón áldozhasson az ő Istenének. Belső remegések itatják át törékeny alakját, amint Ady Endre csodás két sorban írja: „A szívem egy nagy harangvirág, S finom reme-gések az erőm.”

Nagy baj, ha meglátod benne a nőt. Holott ő a legfinomabb, legnemesebb hangszer, melyből felséges dallamok hullámai áradnak, ha az ihlet meg-érinti. Nem a Vigaszínházi vagy lebu-j-hangulat ez, hanem az egyedülvaló nagy természet parancsoló, hódító, csodásan bűvölő meleg szózata.

Soha nő az emberi lélek rejtett mélységeiből annyit nem közölt a hall-gatóval, mint Medgyaszay Vilma. Hogy hol, az mindegy. Kabaréban. A nap, ha a mocsár tükrözi vissza, akkor is áldott, meleg nap. Ott van a művé-szet, ahol ő van. Felszenteli a hirhedett helyeket templomokká, Feld színházát muzsaházzá. Fáj a szívünk, hogy nincs máshol helye. De ha nincs, hát az se baj.

Együgyű szövegírók, ostoba muzsi-kusok bármint adhatnak e művészlélek-nek. Ami hiányzik a dalból, szövegből, add hozzá a maga szenvedő, háborgó lelkéből. Neki elég a forma, ad ő bele tartalmat. Azt hisszük, hogy a „boci-boci-tarká”-ból is kihozna érzéseket, amelyekkel megrikatna, mint ahogy a jó művész a koronás hegedűből is ki-csalja az igazi nótát. S hát ha még olyan akad, ami valami. Hallga csak, hallga! Tébolytó, amit beleérez abba a dalba, ahol a fiu megöli anyját, s mikor elesik az uton, a megölt anya szíve megszólal: „Nem ütötted meg magad, édes fiam!”

Azt írták róla, hogy megörült. Ezt meg lehetett írni. Hallga csak, hallga! Ha annyi esze lenne annak, aki ezt írta, mint amilyen nagy a Medgyaszay művészete, akkor a világ első zsenije lenne. De így? Még azt se remélheti, aki írta, hogy megbolondul. Egy baja van ennek a leánynak, de abban mindnyájan szenvedünk: átkozottul hitvány a millióje.

HIREK

Sebeők Sárkát, a wieni udvari operaház kolaratour énekesnőjét, Dr. Sebeők Antal kassai honvéd főorvosorvos, helyi 5rségi kórházparancsnok leánját Mésszáros igazgató a szabadságot Kramer Teréz helyett egyelőre egy évre szerződtette az operaházhoz. Első fellépése szept. 21-én lesz. Bánkban Melinek fogja játszani.

Szerződés. A vidék egyik kiváló baritonénekesét, a jónévi Erckövy Kályt egy fővárosi színház akarja elhódítani. Nyeresége lesz a színháznak s a közönségnek ez a szerződés.

Prima donna sofförje. Petrass Sári sofförje tegnap este egy szövélyből kifolyólag Puskás András 42 éves fuvaros kocsisra fogta a revolverét és azt elsütötte úgy, hogy Puskást nyakon találta a golyó. Ma reggel a rendőrségen kihallgatták a soffört, Kiss Ernő 24 éves automobilvezetőt, a ki azt mondta, hogy Puskás ostorával végigvágott rajta, s ő csak feléje lőtt, hogy megijessze, de megsebesíteni nem akarta. Puskás állapota nem életveszélyes.

A harcias öszerekek. Egy feljelentés alapján Luro Ferenc, Horváth József és Moker József detektívek tegnap házkutatást tartottak Koller Izidor telekiteri zsidóbarát, ismert orgazda üzletében és ott több gyanús eredetű tárgyat találtak, amelyeket azután magukkal akartak vinni. Erre Koller Izidor és családja, nevezetesen apja, Koller Armin, nővere Ilona és Elza nagy civakodással nekitámadtak a detektíveknek.

Innen az isten sem visz ki semmit, — kiabálta a családfeje és a többi családtagokkal együtt a detektíveket kifelé kifelé tuszkolta, azoknak torkához kapkodott, majd deszkadarabokkal ütlegelte őket. A nagy lármára mintegy 300 főből álló tömeg csúszott össze. Öszerekek, Teleki-teri csavargók, akik természetesen nem a detektíveknek fogták pártját, sőt inkább bicskáikkal kezdtek hadonászni feléjük. A detektívek botokkal tartották vissza a tömeget, de már-már szorongatott lett a helyzetük, mikor az 1338-as számú rendőr megjelent, a kivel szemben a tömeg nem mert renitenskedni és szétszökött. Moker József detektív nagyobb sérülést szenvedett. A rendőrség Koller Izidor és családja ellen hatóság elleni erőszak miatt megindította az eljárást.

Póstás-zenekar napról-napra jobban fejlődik. Annál inkább örvendünk ennek, mert amit katonazenekaraink csinálnak az már a lehetetlenséggel hatáson van. Vasárnap is a fővárosi pavillonban a 86. ezred zenekarának 12 pontból álló műsorán egyetlen egy magyar szám sem volt. S hogy közönségünk mindezt meg lári?

A jó példa. Klenovics és Batori építészeg tegnap megbízta Ponizil Fülöp 45 éves kőműves segédet, alvállalkozójukat, hogy a munkásokat fizesse és erre a célra 700 koronát adták át neki. Ponizil a pénzzel megszökött s ezt tudatta a pénzükre váró munkásokkal is, a kiknek levelet írt:

„Tisztelt Kollégák! — írja — kérem a fizetést a mestertől. Annyit adott, a mennyivel nem tudlak benéteket kifizetni. Nektek több jár. Én a részem kivettem, most ti is vegyétek ki, követeljétek, akkor annyi jut nektek is, mint nekem. Nem engedjük magunkat nyuzni. Ne csak a mester mulasson, én is tudok.“

A rendőrség megállapította, hogy Ponizil rosvott multa; a rendőrségnél lefényképezett egyén; s hogy Lukács Éva uapzsámos asszonnyal; a kivel együtt élt, megszökött. Most mindkettőt keresi a rendőrség

A Lukácsfürdő igaátósága a Napló múlt számában közölt panaszra arról értesíti lapunkat, hogy a választalaka a férfi és nőszoda között kőből elkészítette, a napfürdőnél pedig háromszoros szegesdrótot és egy sor szeget létesített. Örvendünk az igazgatósg intézkedésének.

Papp János a jeles fiatal énekes-színész ma a Fővárosi Orfeumban fellép.

Merde.

— Végre megjelent! —

No, csakhoggy kint van. Annyi erőlködés, balogtutázás, fidibiz után végre megszületett. Diszes folyóiratban, amely a nyugati kultúrát képviseli Magyarországon, tehát az aranytálon körültekintve szép magyar szavakkal. Ady-verssel, Ignatus-verssel, odatették elének a szép, nem ismeretlen produktumot: itt az irás, szagoljátok!

Amiről itt szó van, azt a nyugati kultúra sem meri magyarosan bevallani s megnevezni. Általában a kultúrember, amilyen a miénk mind egy szál, vagy józslésű, vagy gyáva. Valamit akar, de nem meri amugy magyarán kiböki. Hát franciául próbálgatja. Először azt, amit a mindennapi életben annyit használunk, de még nem irt ki senki. Ehhez ír egy elbeszélést, sok-sok különös, furcsa szóval, jelzőbzdással s e műremek közepén, mint rózsza kelyhében a poszogó bogár, huzódik meg a jeles szó: merde.

Azt mongja ezzel, ti jó, buta magyarok, mily elmaradtok vagytok mögöttem. Nem lehet beszélnem a ti nehéz nyelveteken, a ti szemérmes, naiv nyelveteken. Kénytelen vagyok a francia nyelvhez menekülni. Lám, mily előkelő ez a nyelv, mindent kifejez!

Ezek az új írők általában vakmerők, nem mind tehetségtelenek, de szemérmesek. Azt hiszik, hogy az egész Magyarország buta s ő, egyedül ő, hivatottak kiemelni ebből az állapotból minket. Holott, ha kis eszük volna, tudhatnák, hogy kultúrát csak belülről lehet fejleszteni, ide hiába hoz külföldi szemérmes, illattalan, ronda virágoknak. És nincs a merdének.

Mart kérem, a francia nem is írja ki ezt a szót, amely Cambronne által lett híressé. Cambronne francia tábornok mondta ezt, amikor körülvették csapatát s felszólították, hogy adja meg magát. A francia történelmi könyvek a tábornok mondasát így jelzik: „M...e!“ Tovább is megyünk. A minap jelent meg a Pesti Hirlapban egy francia tárca. Ebben leírja a szerző, hogy a híres tábornokot faggatja egy asszony, hogy tulajdonképen mit is mondott ő abban a történelmi pillanatban. Cambronne, aki ezer és ezer fegyver csöve előtt állott, tehát bátor és férfi volt, nem képes olyan aljasságra, hogy elismételje ezt a szót egy uri asszony előtt. Ez most már igazán kíváncsi lesz s végül feleségül megy hozzá, ha elmondja a híres szót. A tábornok az esküvői lakomán se mond egyebet, mint ezt: „És ezt kiáltottam: Katonák, haljunk meg a hazáért!“ Egyik katonája, aki jelen volt a nevezetes alkalomkor, a fejét csóválja, de tisztelettel gratulál a tábornoknak, hogy a harc hevében kicsusztott szót nem találta fel egy tisztességes társaságnak.

No, a magyar író izléstelen. Felátalja. Hát ez a különbség volt, van és lesz mindig a magyar író és francia katona között. Ebből megítélhetik, hogy mily előkelő lehet egy — francia író, aki tudja, hogy jó izlésű polgároknak ír s nem az északa alakjainak.

Ha akarom bolond, Ha akarom egészséges,

Egy fiu kalváriaja.

— A Napló tudósítójától. —

Nyugtalan napokra virradt Beregszászon három uri család. Az egyik a K. N. család, régi dzsentri-familia, a második: R. J. törvényszéki bíró, a harmadik K. M., a város jóhírű kereskedő-családjá. Fiaik az ottani gimnáziumba jártak s összebarátkoztak. Ennek egy meggondolatlan csiny lett a vége. A legfiatalabb kitűnően utánozott minden írást s ezt használták fel arra, hogy pénzt szerezzenek.

A bíró fiának volt egy órája. Ezt hárman bevitték a város egyetlen zálogházába s ott kölcsönt kértek rá. Míg az öreg zálogos az órát a helyiség udvari részébe vitte s ott tokba tette, az egyik fiu benyúlt a rácson s a zálogkönyv köztűlső részéből kiszakított husz darab üres zálogcédulát. Az öreg zálogos mitsem vett észre a műveletből s reszkető betűkkel kiállította a betett óráról az elismervényt. A fiuk hazamentek s otthon a kis K. Móríc az eredeti zálogcédula írását mesterileg utánozva, mind a 20 üres cédulát kitöltötte. Beleírtak arany órát, gyémánt gyűrűt, láncot, ezüst ékszereket. Mikor így rendben voltak a zálogcédulák a gyönyörűen hamisított aláírással, ötöt elvittek a „Korona“ vendéglő főpincéréhez, hogy adjon rá husz koronát. Az adott is. A fiuk úgy gondolkoztak, hogy majd szereznek valahonnan pénzt s visszaszerzik a zálogcédulákat, mielőtt még rájönne a hamisításra. A pénzt persze elmulatták.

A főpincér azonban szintén pénzzavarban volt s egyet gondolt. Kiváltja a zálogtárgyakat s eladja. Biztosan sokat kap érte, hiszen a tapasztalatlan fiuk egy gyémántfüggő becsértékét például 400 koronában jelölték meg s a zálogösszeget csak 100 koronában. Így is tett. Egy aranyóráról szóló hamisított zálogcédulát vitt el a zálogoshoz, aki természetesen nem találta az órát, amely nem is volt betéve. Nagy bocsánatkérés közt kifizette a becsértéket, a 160 koronát. Mikor azonban a főpincér a másik hamisított zálogcédulával jelentkezett, a zálogos gyanút fogott s rendőrt hozatott. A főpincér elmondta az esetet s a három fiut a rendőrségre idézték. Ott kiderült a zálogcédulák ügye.

Még egy baj fenyegette a fiukat. Fedák István főkapitány szabadságon volt s helyettese áttette az aktát az ügyészséghez. Mire a fiuk szülei a dolgot elakarták simítani, nem lehetett. A törvényszéki bíró a fiat rögtön kiküldte Galiciába, a kereskedő pedig elutaztatta Németországba a kis diákot. Előbb azonban mindketten ráolták a tettet K. N. Ódonre, aki ellen meg is indult a bünvádi eljárás okirathamisítás miatt. A fiu nem várta be a vizsgálatot, hanem az „Arpád“ gőzessel Buenos-Ayresbe (Délamerikába, szökött. Alig, hogy partra tette a lábát, a „jó levegőről“ elnevezett városban, megkapta a sárgalázat s két hónapig nyílt sátorban fektűt a tengerparton.

Mikor valamennyire magához jött, az orvos kijelentette, hogy levegőt kell változtatnia, menjen el valahova. A fiu egyet gondolt. Hazajön, leül a büntetését. Úgy is tett. Felszállt egy hajóra s visszajött Fiuméba. Ott megvásárolta Schwartzert Ottónak „A törvényszéki elmeorvos“ című művét s míg a vonat Fiumétől Beregszászig röpített, szorgalmasan beavágta az orvosi könyvben levő kérdéseket és feleleteket, amelyekből a magyar törvényszéki szakértő megállapítja, hogy a tettes bolond-e, vagy sem.

Beregszászon aztán a könyvet bent hagyta a kupében, amely továbbra is hasznos utmutató, ő maga pedig bement a városba. Jelentkezett az ügyésznél, aki már rég elfeledkezett az ügyről. Közölte vele, hogy két pajtása ellen a vizsgálatot beszüntették, őt pedig vád alá helyezték. K. N. Ódon bevonult a fogházba s kijelentette, hogy a tett elkövetésekor beszámíthatatlan volt. A törvényszéki orvos vallatni kezdte, mire a fiu (persze a Schwartzert könyve

nyomán) a legcsodálatosabb feleleteket adta, amelyekből megállapították, hogy beszámíthatatlan s terhelt. Erre a vizsgálobíró beszüntette a vizsgálatot ellene is s a végzés indokolásában kijelentette a törvényszéki orvos véleménye alapján, hogy K. N. Ó. ellenállhatatlan kényszer hatása alatt cselekedett.

A fiu erre három heli fogság után kiszabadult s Budapestre jött. Bántotta s idegessé tette az eset, amelyben neki volt a legkevesebb része, féltette jövőjét, hiszen csak 18 éves volt. Bement tehát a Szent István kórházba s ott felvétette magát Donáth Gyula dr. egyetemi tanár osztályára. Ott még a betegkönyvet is az eszes, jóraváló, okos, művelt s jó családból való fiu vezette s megállapították róla, hogy ideges ember, de nem elmebajos, legfeljebb a hajszá rongálta meg kissé idegrendszerét. A hajszá, mely egy diáksínyből keletkezett s amelyért ilyen kalváriát járt a jobb sorsra méltó ember, kinek már ütközni kezdett a bajusza.

A kórházból kiszabadulva, elment Svájcba s ott beállt egy gyárba. Valaki, akinek nincs egyéb dolga, mint ilyen szerencsétleneket üldözni, feljelentette a gyár igazgatójának az esetet. A fiatal embert kérdőre vonták, mire ő a Szent István kórháztól kapott igazolványát mutatta elő s egyuttal elmondta öszintén az esetet. A svájciak igazi emberek, még ha gyárigazgatók is. Megértették a tragédiát s meggondolatlanságnak minősítették a zálogcédula-esetet. Nemcsak megbocsátották a fiatalembernek, de, mint értesülünk, az előkelő gépgyár rendes hivatalnokká nevezte ki a magyar ifjút, akinek a hosszú szenvedés után bizony megadhatta a sors a nyugalmat s a tisztes munkát, amelylyel jövetelehi ifjúkori botlását.

SPORT.

Budapesti löversenyek.

Kilencedik nap, vasárnap, augusztus 23.

Unalmas tempóban és gyalázatos eredménnyel folytak le a tegnapi versenyesek. Az összes favoritok az egy Hírnök II.-öt kivéve még helyre se jutottak. Még egynehány ilyen eredmény és a közönségnek amugy is végsőkig feszült izgalma kilőr és a rendező egyesület bánja. Amit e most folyó meetingben produkált a Lovaregylet, az már több a botránynál.

Részletes eredmény:

- I. Eladóverseny. 1. Furesalegény (Carslake). 2. Salome. Tot. 10: 35.
- II. Farkasvölgyi díj. 1. Hírnök II. (Pratt). 2. Vansittart. 3. Floridsdorf. Tot. 10: 18, 40: 84, 74.
- III. Budai díj. 1. Menyörgös (Janek). 2. „48“. 3. Menotte. Tot. 10: 62, 40: 104, 80.
- IV. Kétvesek nagy handicapja. 1. Caracalla (Gulyás). 2. Haxe. 3. Francesco. Tot. 10: 185, 40: 110, 114, 74.
- V. II.-od oszt. eladóverseny. 1. Galette (Krouzil). 2. Mi ez. 3. Temeraire. Tot. 10: 47, 40: 88, 100.
- VI. Welter handicap. 1. Bon Garcon (Carslake). 2. Capt Jack. 3. Belle Reine és Ezres holtversenyben. Tot. 10: 75, 40: 128, 188, 114, 714.
- VII. Eladók handicapja. 1. Kupecz (Carslake). 2. Remete. 3. Décsey. Tot. 10: 96, 40: 160, 156.

Az Amerikai Parkból. Hihetetlen hirt jelent tudósítónk az Amerikai Istállóból. Tegnap csett meg először, hogy egy odatévedt vendég épp annyi pénzzel ment ki az Amerikából, mint amennyivel oda bement. Egy fillért se vettek ki a zsebéből. Az igaz, hogy mikor bement, akkor se volt egy fillérje se. Mint ritkaságot lefényképezik s legközelebb egy képes lapban megjelenik az arcképe, s örökös szerződést kap Friedmannól, hogy ezt a Park területén elbeszélje.

Hirdetések felvételnek a Riadóhivatalban.

Az Asztalrendszer Budapesten.

— Egy pincér, egy borralaló. —

— A Napló tudósítójától. —

Katona Béla váci-utcai vendéglőjében érdekes ujtás lépett életbe. Ez a párisi revü, vagy magyarul asztalrendszer. Ez abban áll, hogy eltűri a főpincérséget. Ellenben egy pincérnek van 3-4 asztala, amelyet egyedül szolgál ki, nem kell neki sem pikkoló, sem italhordó. A vendég az asztalpincérnek fizeti a rendes vendéglő árakat s a kifezetett összeghez annak 10%-át hozzászámítja, mint borralalót. Pld. ha a számla 3 korona, a borralaló 30 fillér, ha husz korona, a borralaló 2 korona. Egy pohár sörnél 2-3 fillér stb.

Tudakozódtunk a vendéglő tulajdonosánál s ott azt a választ kaptuk, hogy az Asztalrendszer kitűnően bevált, a kiszolgálás jobb, a számolás egyszerűbb. A pincér minden ételt, italt blokkra kap s este fizet. Több dolog nincs. A főnökre előnyös a rendszer.

A pincérek köréből azt a hírt vésztük, hogy ehhez a rendszerhez hozzá kell nevelni a pincérséget, hogy megszokja az önállóságot. S valami kaució is kell az Asztalrendszerhez. Beletelik néhány esztendő, míg ezt mindenütt behozhatják. Jónak találják ők is, mert egyszerűsíti a vendég kiszolgálását. Persze, főpincér nem lesz e rendszer behozatalával, amelyet próbaképpen még egy pár helyen életbelepítenek az ősszel. A pincérség azonban azt hiszi, hogy erre fog vezetni mindenütt a gazda és a pincér közös érdekében a Párisból az egész világra kiterjedő mozgalom: egy pincér, egy borralaló.

A klaszszikus zenekar.

— A Napló tudósítójától. —

Kabaré járvány volt a nyáron Magyarországon. Egészséges, jó járvány. A fiatal művészek és művésznők felosztatták maguk közt az országot s ki jobbra, ki balra elment. Egyik társaság a felsővidéket dolgozta meg, a másik a Duna-Tisza közét, a harmadik a fürdőkönt terjesztette a kulturát.

Palásthy Marcellnek, az írónak, az ötletes konferansziának s társulatának már nem maradt, csak Erdély, amely szívesen fogadta őket. A székhelyföldön egészünnepelesdiadalmenentük volt, de minél feljebb jöttek szép Magyarország felé, annál több lett a kalmitás. Egy helyen a zongoramesterük hagyta őket a faképnél. Ép az előadás előtt. A társulat megrökönyödött, Palásthy azonban nem. Hidegvérű, ötletgazdag ember Palásthy, aki nyugodtan lépett ki a rivaldára s a következő bevezető beszédet tartotta a közönséghez:

„Tisztelt közönség, mi hárman, Molnár Ferenc, Heltai Jenő és én, mindig azon törtük a fejünket a Modern Színház kabaréban, hogy milyen fölösleges a közönség előtt a zongora. Rontja az illúziót. A legszerencsésebb lenne egy klaszszikus zenekar, amely a színpalak mögött játszana és kísérné az előadókat. Én ezt a tervet itt, önöknél Bürgözdön megvalósítottam. Ime, lássák, s ha nem látják, hallják.

Ezzel intett, a függöny felemelkedett, a színész né kilépett a színpadra s a függönyök mögött megszólalt a hirtelen szerződötött klaszszikus zenekar: négy vályogvető cigány hegedűje eképen:

— Esz-tamtam, Esz-tamtam, . . .

Az anyaság ellen.

A nagy küzdelem vértanui.

A napokban egy népes kávéházban, nyílt asztalok mellett tárgyalták egy ur-asszony esetét, ki aznap szabadult meg pár hónapos gyermekétől. A beavatottak hetekkel előbb jelezték, hogy X. asszony mely napon esik keresztül a „mütéten“, mintha arról lett volna szó, hogy levágatja körmeit.

A mütét megtörtént, az esetet jó bárátnők bejelentették a közönségnek, asztalról-asztalra röplülve. Az avatlatlan vendég csak ennyit hallott:

— Mici tul van a bajon.

— No, csakhogy sikerült.

Később, éjjel pontos telefonüzenetek érkeztek a nagyszámu ismerősökhöz, amelyek őnagysága állapotáról szóltak. Baj van. Később: nincs baj. Ismét: baj jelentkezik. Végül: őnagysága elszenderedett. Rokonszenvező urak fehérpiros rózsacsokrot küldöttek a betegágyhoz, mások bibáztatták, hogy ilyen sokáig várt. Egyesek elítélték. A tárgyalásokban részt vettek nénikék és bácsikák, utazók és benszülőttek, ügyvédjelöltek és fogtechnikusok, hajóskapitányok és borfiuk, és aki akart. Szakkiíjezések röpködtek a levegőben s ezen a címen, hogy „feministák vagyunk“, fiatal leányok nyilatkoztak az anyaság szent kérdésében.

Egyik ajánlotta, hogy hasonló esetben az „anyarozs pirulákat“ kell szedni, amelyeket egy ismert gyógyszerész készített s kézalatt adja. A másik az „ürömgöyökert“ ajánlotta, a harmadik egy fogorvost, kinek foghuzó széke pillanat alatt mütöszékké alakítható át. Rögtön át is adta a címet a többieknek. Egy fiatal asszony egyetemi tanárságát ajánlott, de a horribilis ár: 240 korona egy mütétért, örült lehangozástól keltett. Némelyek kuruzslókról emlékeztek meg, mások az Ergotint ajánlották. Rövid idő alatt az anyaság elleni védekezés egész arzenálja feküdt a szőnyegen, végül az ismert sárga füzete hozta el egy közellakó uri asszonyt.

Ebben a városban tehát rettenetes harc folyik az anyaság ellen s ebben részt vesz minden társaságbeli asszony. Védekeznek, kutatnak, keresnek módok és eszközök után s egyet bizonyára megtalálnak, a hiszteriat, legrettenesebb betegséget. Mert az orvosok nagy része nem hajlandó segítségül odaadni magát a védekezéshez, hát a gyermektől irtó szegény asszony a legkétségbeesettebb módokhoz folyamodik s megrontja magát. Rettegnek a gyermektől, mert maguknak is nehéz a megélhetés. S ha a baj megesik, a férfi mindig az asszonyt okolja, akinek kötelessége a módokról gondoskodni.

Ebben a titkos, idegroncsoló harcban az anyaság ellen a nőnek szerepe nehéz, nagy és hihetetlenül hősi. Ovatosan, titokban kellett küzdenie a természet ellen, a nyomoruságos bajok miatt. Ma kissé nyiltabban megy a dolog, mint az eset mutatja. De itt is a felelőség az asszonyé s ha sikerül, ő viseli az emberek ódiáját, esetleg törvény büntetését, ha nem, életével fizet azért, amit a család érdekében tett. Aki a nőt nem tudja, vagy elfelejtette becsülni, gondoljon erre a rejtett küzdelemre, ahol a saját életét is kockára teszi. Ha jól itél, bizony elveszi a kalapját a nők előtt s kezét csókol nekik, akik folyton börtön és halál közt lebegnek.

Budapesti erkölcsök.

Piros vagy sárga.

(Történik az irodalmi kávéház utolsó asztalánál.)

Vendég (csöngtet): Pincér, kapucinert, világosan, pohárba, sok cukorral. Lapokat, sokat.

Pincér: Igenis. (Elrohan. Hozza a kapucinert.) Tessék. (Leteszi az asztalra nagy zajjal. Megáll az asztal előtt. Átszik, hogy mondani akar valamit.)

Vendég: Nos, mi ujság, elvtárs? Széna vagy szalma?

Pincér (óvatosan, fontoskodva): A huligánokat visszavertük.

Vendég: Miii? Huligánokat?

Pincér: Persze. Azokat, akik eltértek az osztályharc álláspontjáról, s a kávécsok szolgálatába szegődtek. Azok a huligánok. Ott is van egy, a középben. Orzi a gazda, őrzik a főnökei, mind, de nem tudják megvédeni, mert út a boszu órája.

Vendég: Ajaj. Aztán miért?

Pincér: Mert az sárga.

Vendég: Maga is sárga az éjjelezéstől.

Pincér: De az a sárga egyetben van. Mi pedig vörösek vagyunk. S azok maradunk, amíg vér van bennünk. Az ott egy pont, egy semmi, az is marad.

Vendég: No, nézd. Aztán mi hasznuk van belőle?

Pincér: A remény.

Vendég: A remény? Hiszen az zöld, nem sárga. Micsoda zöld beszéd ez? Szeressétek egymást fiaim, punktum. Aztán hol a jele ennek a nagy elhatározásnak?

Pincér (az ablakra mutat): Az a lyuk.

Vendég: Az a lyuk? A lyuk az semmi. A lyukból szél fúj. Még pedig bolond szél.

Pincér (mondani akar valamit, de közben egy ivet hordoznak körül, a kávécsok parancsára. Mindenki aláírja. A pincér is, kissé szégyenkezve. Aztán megszólal): Különb az a lyuk, az erőszak jele. Vagyonrongálás. Nem helyes a terrorizmus.

Vendég (Megütödvé felüti a fejét): Maga mást mondott az előbb. Mi történt?

Pincér: Hát kérem: én kiléptem a vörösöktől.

Vendég: Ajaj. S hova lépett be?

Pincér: Sárga lettem. A kenyér az első. S én nem törődöm a színnel. Nekem mindegy.

Vendég: No, nézd, hát az az egy sárga megsárgította a vörösöket egy perc alatt. Érdekes . . .

Pincér: Hát kérem, nem is olyan furcsa. Előbb a vörös dinnyét szerettem. Most a sárgára jött a kedvem.

Vendég: S hogy hívják magát?

Pincér (szomorúan): Akár vörös, akár sárga, a nevem Schwarcz. Igen uram, ugvis, ugvis Schwarcz leszek én mindig. (Busan el.) — ő.

KÖZGAZDASÁG.

Munkaadók szervezkedése.

A munkásmozgalmak elhatárolása természetesen maga után vonta a munkaadók szervezkedését. Hazánkban a munkások immár harmadik évtized óta minden megengedett és meg nem engedett eszközzel építik fel, erősítik meg szervezeteiket. Hogy ezáltal minő eredményeket értek el, azt legjobban bizonyítja azon körülmény, mely szerint statisztikailag bebizonyítható, hogy nálunk a legutóbbi esztendő alatt a legtöbb iparágban 50-100%-kal magasabb béreket erőszakoltak ki maguknak a munkások. Azt is könnyű igazolni, hogy ma nálunk egyes iparágokban legjobban fizetik a munkásokat, magasabb béreket érnek el, mint bármelyik európai államban.

Közönségünk nem rendelkezik olyan anyagi erővel, hogy ezen fölsőfölt bérek folytán megdrágult iparcikkeket vásárolni képes legyen. A munkásmozgalmak, melyekhez hozzájárultak még a nagytökekek kezében levő nyersanyag kereskedelem kárteljeinek garázdalkodásai, tették elvitázhatatlanul drágává, majdnem elviselhetetlenné a megélhetést hazánkban. Különösen a középosztály helyzete igazán kétségbeesítő. Ennek a helyzete nem javult, ő nem képes bércsökkentést, jövedelmét nem tudja megnagyobbítani, de a megélhetési viszonyok ilyen nagy mérvű megdrágulása egyenesen az ő rovására megyen.

A munkaadók, iparosok végre belátják, hogy ezen állapotokon változtatni kell és rövid másfél év alatt gombamódra termetek meg az iparos-szövetségek hazánkban, amelyeknek főcéljuk a munkásmozgalmak ellensúlyozva, tisztességes és egyöntetű munkaárakat létesíteni s ezzel meggátolni az iparcikkek folytonos áremelkedését, a fokozódó drágaságok és nehéz megélhetési viszonyokat csökkenteni.

Ma már e számtalan szakipari és általános helyi munkaadó-szövetség kezd összebb tömörülni s egy nagy országos szervezetbe összpontosítja hazánk iparosainak erejét.

Erre nemcsak ipari, hanem gazdasági, sőt politikai szempontokból óriási szükség van. Ma, midőn csak napok választanak el bennünket az új választói rendszer életbelépésétől; midőn már mindenki előtt bebizonyítottan, világosan áll ama tudat, hogy hazánkban rövidesen iparállamot kell fejleszteni, mert erre predestinálja őt fekvése, nagymennyiségű nyersterményei, erős, egészséges, munkabíró népe; ma föltétlenül szükséges, hogy az iparososztály szakítva eddigi hallgatag magatartásával, kilépjen a tettek mezéjére s részt kérjen magának, ugy a társadalmi, mint a politikai harcok szereplői sorában. Eddig e téren csak áldozatok hozott.

Nem győzzük eléggé hangoztatni, hogy föltétlenül nagy állami és nemzeti érdeket képez hazánk iparos állammá tétele. Gazdasági és anyagi függetlenségünk csak ez idézheti elő. De ennek megvalósításához iparpolitikát is kell teremteni. Lehetetlen dolog ez, hogy egy ország több százezer iparosának létekeiről folyton ügyvédek döntsének, határozzanak. Most is, midőn előttünk fekszik Sztérenyi József kereskedelmi államtitkár hatalmas alkotása, az új ipartörvény tervezet, önkénytelenül is elszorul szívünk, ha eszünkbe jut, mivé fogja ezt a megbecsülhetetlen nagy művet silányítani a mi ügyvéd-parlamentünk. Iparosok nélkül ma már országos, általános politikát sem lehet csinálni, annál kevésbé lehet helyes iparpolitikát teremteni.

Igaz ugyan, hogy a munkaadók szervezete ma tisztán gazdasági kérdések rendezésére irányítja működését. Nem is helyeselhet, hogy országos politikát társadalmi osztályok külön-külön csináljanak. De hát mit látunk ma? Ma országos politikát csinálnak a papok, földbirtokosok és főként az ügyvédek. Ez pedig nem egészséges állapot. Meit e három osztály egyike sem államfentartó elem. Hisszük, hogy a munkaadók szervezkedéséből egyrészt egy egészséges és reális társadalmi és gazdasági harc fog fejlődni köztük és a munkásaik között, melyben nem drasztikus eszközökkel vívják meg csatáikat azok, kik egyedül hivott államfentartók; mint másrészt néhány iparos és munkásnak a parlamentbe való bejutásával meg fog teremni hazánk ipari politikája, melyből több haszna lesz az országnak, mint az évszázados közjogi harcokból.

Hazánk e téren is messze hátul kullogott a művelt nyugat népei sorában, de ma már elérkezett a tettek időszakához. Ma már ébred az iparososztály s hamarosan be is fogja bizonyítani, hogy az érettebb az alkotásokra, mint az eddigi szereplői közéletünknek és társadalmunknak.

Három hivatása van tehát a munkaadó szervezeteknek: megszűntetni a drágaságot, békét teremteni az ipar terén és helyes, célirányos iparpolitikát létesíteni! E háromtól függ hazánk jövő gazdasági fejlődése és anyagi, majd állami függetlensége. Zombory Béla.

Munkásbiztosítás és betegsegélyezés. A különféle munkásszervezetek erős küzdelmet indítottak meg az állami bal-esetbiztosító és betegsegélyező pénztár ellen. Ugyanis nem találják meg benne azt az önrendelkezési jogot, amelylyel az eddig fennállott pénztáraknál bírtak Szerintünk mindkét intézmény csak úgy fogja a célt alaposan szolgálhatni ha teljesen állami kezelés alá veszik nem adnak bele szólási jogot, annak

vezetésébe senkinek sem. Akkor enyhülni fog a mostani folytonos torzsaladás munkás és munkaadó között. Legyen annak teljes állami vezetése, szabályozza működését mindenben törvényes intézkedés. Csinálják meg e két intézményt, egyben az általános nyugdíjtörvényt, minden egyes honpolgárra egyaránt kötelezőleg. Legyen köteles mindenki mindezen intézmények főtartásához jövedelme arányában önmaga hozzájárulni, akkor könnyen főtartathatók lennének és megszűnnek e téren is az állandó izgatás, a folytonos surlódás és az örökös féltékenykedés munkások és iparosok között.

Inasközvetítés. A Budapesti Lakatosmesterek, Vas- és Fémiparosok Munkásközvetítőjének igazgatósága napokban tartott ülésén kimondotta, hogy ezentúl kiterjeszti a közvetítőintézet működését inasok közvetítésére is. Azért ez uton is föl hívja a szülők figyelmét arra, hogy ha gyermeküket iparos pályára akarják adni, forduljanak nevezett intézet irodájához (Budapest VII., Dohány-utca 58. sz.) Különösen a lakatos ipari pálya az, melyre igen sok tanonc elhelyezhető. Nevezett közvetítő jelenti továbbá, hogy a címébe tartozó ipari szakokon már nem alkalmaznak az iparosok máshonnan jövő munkásokat, csak a közvetítő útján. Eddig összesen 943 munkást helyeztett el a közvetítő három heti fennállása alatt.

Irodalom.

Világtörténet. Diszmunika jelent meg a könyvpiacra: Tolnai Világtörténetének első kötete A legújabb kor. Alapozva a népnyelvén megírt kötetet, Napoleon korának leírása ragadja meg figyelmünket. A ragyogó, élmés részlet *Bányai Elemér* dr. történetíró műve, aki ezzel is beigazolta, hogy nemcsak a szó nemes értelmében igazi hírlapíró, hanem nagy tudású, művelt elméjű, szakavatott történetíró is. E részleten kívül *Seress Imre* író tartalmas sorai szereznek sok gyönyörűséget az olvasónak. *Ime: Bányai és Seress* mintaképei a hírlapíróknak, akik tudnak s képzettek. Sok ilyen hírlapíró kívánunk Tolnainak.

Felelős szerkesztő: **Jékei Károly**
Kiadóhiv. igazg. **Erdész Zsigmond**

Hol szórakozunk?

Hódosi A.

Aréna kávéházában minden este a **Toil Testvérek** játszanak.

Kovács Zsigmond

RIVIERA kávéházában
Bonyi-ut és Aréna ut sarkán

Árvai Ottó Ede

aréna-uti Udvari kávéházában (VII., István-ut és Aréna-ut sark) minden este elsőrendű cigányzene játszik.

Budapesti Lóversenyek

1908. aug. 9., 11., 13., 15., 16., 18., 20., 22., 23., 25., 27., 29. 30-áni

Kedztük mindig délután 3 órakor. Nyári bérletjegyek 13 napra.

I. oszt. (Passej.) uraknak ... 100 K — f.
I. " " hölgyeknek ... 50 K — f.
I. " " kat.-tisztéknek 50 K — f.

Belépti-jegy a külön fogadási helyre (nyári meeting 13 napra) 100 K.

Augusztus 9—18. 60 K. 20—30 60 K. Napijegy a külön fogadási helyre 20 K. Jegyek előre válthatók a Magyar Lovaregylet hivatalos helyiségében (IV., Semmelweis-utca 17. szám II. em)

Első leánykiházasítási Egylet mint szöv. Gyermekek és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. Alapított 1868. Legelőnyösebb díjtáblázatok gyermek- és mindennemű életbiztosításokra, havi befizetések mellett is. Tartalékállap: 10.000.000 korona. Eddig kifizetett biztosítási összeg 7 millió korona. — Biztosítási állomány 48.000.000 korona. (33)

Télen-nyáron lakható villát, 3—4 szobás modern házat keresek megvételre villamos mentén. Legalább 600 öles, árnyas, szép gyümölcsös kert: legyen. Ajánlatokat csakis tulajdonosoktól „*Iduna*” címen a kiadóhivatalba kérek. (34)

Zsüri a Hajtermő Sámsonid ügyében. Dr. Hollósy István, a hajtermő és növesztő Sámsonid feltalálója azzal a kérelemmel fordult a fodrász- és borbély-ipartestület elnökségéhez, hogy engedné meg, hogy előttük, mint szakemberek előtti, bemutassa találmányát. Az ipartestület e kérelemnek helyet adott. A feltaláló egy szakértársunk teljesen kopasz fején s két szakértársunknak nem egészen kopasz fején eddig 3 bedörzsölést és 3 locsolást alkalmazott s már bebizonyult az, hogy a haj hullás teljesen megszűnt a kevésbé kopasz fejekén, a teljesen kopasz fejbőrön pedig, nagyító szemlencsével már láthatók itt ott vöröses pontok, amelyek feltaláló szerint az új hajmagvak megfogamzását jelentik s kicsirázása előtt szoktak mutatkozni. A legfeszültebb kíváncsisággal várjuk a kísérletek eredményét.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság. Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Központ és Osztályorsjegyek főeljárásító helye. VI., Andrassy-ut 5. Kézi zálogüzletek IV., Károly-körút 18., IV., Ferencziéktér 4., VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2. és VIII., Üllői-ut 6. (31)

Felhívjuk közönségünk szíves figyelmét Blum Lajos kőfaragó üzletének mai hirdetésére. Oriási választéka van a legmodernebb sarkokból, amelyek a lehető jutányos árban kaphatók. Különösen szépek a syenit-kövekből való emlékek? (32)

Chikago mozgófénykép-vállalat

Budapest, VII., István ut 39.

Az Aréna-ut villamos megálló közvetlen közelében. Telefon 93—09.

Magyarország legelőnyösebb mozgófénykép-kölcsönző és tálya. Kölcsönadunk 1000 méter képet hetenként kétszeri változással napi 15 koronáért. Nagyobb vagy kisebb mennyiségűnél a kölcsön díj ennek arányában csökken vagy emelkedik.

FÖL A KIS PIPÁBA

szalmaözvegyek

enni, inni ottan pompásan lehet. Nem érzi az, hogy forró a nyár, Aki a KIS PIPA hús kertjébe jár.

Főh. Sandor-u. 24., Szentkirályi-u. 17. Kötöny muskotály 100 kr. — Pilseni ősföras.

Márvány- és Alkotás-utca sark. vendéglő az Aranykoszorúhoz nyári kert helyiségében esténként **Parkas Józsi** zenekara hangversenyez. Hegyi borok! — Villamos megálló a déli vasutnál (körforgalmu.) Pártfogást kér **BAUER vendéglős**

Frenreisz István éttermeiben

VIII. ker., József-körút 56. szám, a szép terrasszon kívül megnyitott a kellemes udvari kert helyiség is. Kapunál külön bejárat. Kötöny étel és italok. Müncheni és udvari sör. Figyelmes kiszolgálás.

GYERTYANLIGET-GYOGYFÜRDŐ

MÁRMAROS MEGYÉBEN

Vasutállomás: Nagyboeskö-Gyertyánliget.

Az ország egyik legbájosabb fürdője, tele gyógyforrásokkal. Verszegények idegbajosok biztos gyógyulást szereznek. Van kütönben berendezett hidegvízgyógyintézet. Vendéglőjében izletes és olcsó az étkezés. Szobák jutányosak.

Palota Nagy-Kávéház

Budán, I. Szt.-János-tér 4. sz., a Fővárosi városi Nyári Színház közelében

Reggelig nyitva — Palma-kert. — Színház után vacsora. — **Ifj. Rigó Jancsi** zenekara hangversenyez.

Megkeresésre prospektust küld:

Dr. Widder Péter orvos, fürdőtulajdonos GYERTYANLIGETEN, Mármarosmegye.

A fővárosi előkelő ur családok találkozási helye a „Márványmenyasszony” vendéglő I. Márvány-utca 6. Naponta teljes reggeli és ebéd étlap. Friss csapolt szalon-sör, valódi szikla-siller. Idei liba, pörkölt csirke a la „Márványmenyasszony” és rákpörkölt. Naponta **Berkes Beáta** kütön szolista zenekara játszik. Külön termek. Reggeli 3 óráig. nyitva. Telefon 49—79. Becsös pártfogásáért esd **BOROS GYULA** vendéglős.

Világra szóló magyar találmány!!

(szabadalmi igénye 6437. védjegye 17.823. sz. a. belajstomozva.)

A természettudomány legújabb vívmánya folytán, a haj, szakál, bajuszszálak magvát képező anyagnak felfedezése alapján készítve A „Hajvédő Sámsonid”

a hajhullást megszünteti,

A „Hajtermő és növesztő Sámsonid” néhány heti használat után az utasítás betartása mellett a legöregebb egyén teljesen kopasz fején is

a haj termését előidézi

a ritka és rövid hajzatot pedig dus-sűrűvé teszi és igen **hosszúra megnöveszti.**

Ugyanaz a hatása a bajusz- és szakállra néve is.

Jó eredményről a feltaláló kezeskedik. Ara a rendkívül becsös hajmagvakat tartalmazó „Hajtermő és növesztő Sámsonid”-nak, kenőcs vagy folyadék (hajszesz) alakjában 20 korona. A „Hajvédő Sámsonid” ára 10 korona.

Kapható postai uton, valamint viszont-elárúsítók részére kizárólag a feltalálónál és egyedüli készítőnél: **Dr. Hollósy István**, Budapest, VII., Szövevény-utca 28. b. ahonnt levélbeli megrendelésre helybeliek részére a Sámsonid küldöndij felszámítása nélkül házhoz szállítatik. Helybeliek részére kapható még a következő gyógytárakban: **Dévai Szőlősy I. I.**, Kristina-körút 119., **Jones V. II.**, Fő-ut 27., **Jármay Gy. IV.**, Papnövelde-utca 2., **Ralkányi L. IV.**, Deák Ferenc-tér 4., **Nagy Kristóf** patika, **Pollatsch B. V.**, Dorottya-utca 13., **Török S. VI.**, Andrassy-ut. Opera, **Leányi L. VI.**, Andrassy-ut 55., **Török J. VII.**, Király-utca 12., **Dr. Egger L. VII.**, Váci-körút 17., **Gross F. VII.**, Rákóczi-ut 12., **Palk R. VII.**, Rákóczi-tér 12., **Dr. Rosenberg S. VIII.**, József-körút 2., **Szamosy Gy. VIII.**, Rákóczi-ut 25., **Magyar Korona** Kálvin-tér, **Filó I. VIII.**, Mátyás-tér, **Pekete A. IX.**, Ferenc-körút 22., **Fáczy nyil A. X.**, Jászberényi-ut 7. s minden nagyobb gyógyszerárban és drogeriában, valamint a **budapesti fodrászok raktárszövetkezetében**. VII., Csengery-utca 5., ahol a fodrászok a világra szóló találmány használatát a alkalmazása tárgyában tevélyesítést nyerhetnek.

Hogy ezen valóban csodásan a haj termését előidézi még a legöregebb egyének teljesen kopasz fején is, aljon itt a következő kísérleti levelet:

Tekintetes dr. Hollósy István urnak, Bpest.

Ezelőtt harminc évvel, igen sűrű hajamat egy ásványvíz-fürdő hosszabb használatára folytán teljesen elvesztettem pár hét alatt. Muitt év végén jutottam hozzá az Ön által feltalált hajtermőhöz. A „Hajtermő és növesztő Sámsonid” használatára folytán ma már 43 centiméter hosszú gesztenyebarna és vastag hajfonatom van s remélem, hogy 78 éves korom dacára visszanyerem egy méternél hosszabb dus hajamat. Budapest, 1908 július 10.

Lisztelelet **Özv. Klein Henrikné.**

A fenti levélben foglalt tények valóságát és az aláírás hitelességét mi alulírottak, kik a 78 éves s nálunk lakó uriaszonyt évtizedek óta ismerjük, igazoljuk. Budapest, 1908 július 12.

Özv. Reizerné, Fleisch Berta, Fleisch Litót, (VII., Izabella-utca 23. sz. a.) MAV. tisztv.

BRÁZAY
SÓSBORSZESZ
A LEGJOBB

Az új szeszadó törvény

folytán úgy mint minden szesz ára, a világhírű „**Brázay Sósborshesz**” ára is drágább lesz **szeptember hó elsejétől** kezdődőleg. Azért mindenki saját érdekében cselekszik, ha szükségletét még e hó folyamán, szeptember elseje előtt szerzi be. A **BRÁZAY SÓSBORSZESZ** — mint ismeretes — nélkülözhetetlen házi-szer és kapható mindenütt.

Ujságárusítók figyelmébe!

Pályázat. A Napló kiadóhivatala ezennel pályázatot hirdet mindazok részére, akik a Napló hétfői számát az utcán lelkiismeretesen árusítják. Pályázhatik mindenki, akinek elárutási igazolványa van. Minden hétfőn estig, aki a legtöbb példányt adja el, egy valódi system-roscop-patent, pontosan járó órát kap ajándékul. Aki pedig karácsonyig a legtöbb példányt adja el: egy valódi, 14 karátos aranyórát és láncot 250 korona értékben fog kapni. Ujságárusítók! A kiadás minden csütört. d. e. 10 órakor VIII., Rökk Szilárd-utca 7. szám alatt: Felber Jenő vendéglőjében.

1908. augusztus 13-án megtartott pályázaton az ígért órát **Andrisek István** (I., Országbíró-utca 17.) ujságárusító nyerte el.

A NAPLÓ

a következő dohánytözsdekben kapható minden hétfőn kora reggel:

- VI., Teréz-körut 54. Breuer nővérek.
- VI., Andrassy-ut 48. Rohonczy Ilona.
- VII., Erzsébet-körut 54. Braun Janka.
- VII., Erzsébet-körut 51. Özv. Zwillingner Mórné.
- VII., Erzsébet-körut 23. Feuermann Sámuelné.
- VII., Erzsébet-körut 12. Kartschmarofiné.
- VII., Erzsébet-körut 5-7. Rittinger Antalné.
- VII., Erzsébet-körut 2. Özv. Kahs Lajosné.
- VII., Dohány-utca 63.B.
- VII., Dohány-utca 55.
- VIII., József-körut 2.
- VII., Rákóczi-ut 50. Jambrikovits.
- VII., Rákóczi-ut 34. Özv. Márkus Henrikné.
- VII., Rákóczi-ut 32. Retter Matild.
- VII., Rákóczi-ut 30. Özv. Kandó Lászlóné.
- VII., Rákóczi-ut 14. Folkmann Jánosné.
- VIII., Rákóczi-ut 1. Sopronyi V.
- VIII., Rákóczi-ut 23. Nyári Margit.
- VIII., Rákóczi-ut 29. Káldi Gizella.
- VIII., Rákóczi-ut 45. Czender Alajosné.
- VIII., Rákóczi-ut 53. Pollák Dávidné.
- VI., Stefánia-ut 12. Hirsch Anna.

VENDÉGLŐ

„a szép svájci nő“-höz.

Szemlőhegyen, Szemlőhegy-u. 14. (Tulajdonos özv. EGGMANN J.-né).

Híres budai borok, frissen csapolt sör, pompás ételek mindenkor kapható. — Fél-séges kilátás, kirándulók részére nyitott és fedett terrasz. (3)

Pfeffermann János

kőfaragó-mester
Budapest, III. ker., Vörösvári-u. 135. (a temető mellett).

Nagy sarkó-raktár.
Valódi svéd granit és syonit, magyar, szilicia és olasz márványok nagy választékban. Sarkóvek javítása és bolók aranyozása a temetőben legolcsóbban eszközöltek. E szakmában 36 évi működés. Elvállal mindenféle építkezési kőfaragó munkát jutányosan és ízletesen. Költéséggel kész-ségesen szolgál. (4)

FOLIES CAPRICE

Igazgatók: Leitner és Keleti. Főrendező: Rott S. Nyári helyisége Aréna-ut 84. Velodrom mellett.

Az előadás kezdete 9 órakor.

MA! UJDONSÁG!
„Tárgyalás éjékor”

Bohózat, írta: Cagliostro.
Továbbá: Türk Berta, Sajó Géza, és Trebitsch Sándor új szülő számaikkal.

Végül: (6)

„Kukukseier”

Bohózat Klinger O. és Tausig O-tól.
Nappali pénztár a nyári mulatóban d. e. 9-1-ig, d. u. 3-6-ig. Kifünő konyha, mérsékelt árakkal, pontos kiszolgálás. Az előadás után villamos- és omnibusz-közlekedés minden irányban. (7)

ELADÓ

38 éve főnálló, nagyobbszabású, összes gépekkel felszerelt könyvkötészet állandó megrendelőkkel, nagy munkakörrel a régi tulajdonos halálesete miatt. Felvilágosítást ad a kiadóhivatal VII., Dohány-utca 88. sz. (7)

Modern 3 szobás lakást

minden mellékkeliséggel, legfeljebb második emeleten, kerések november 1-re. Lehetőleg VII-VIII. kerületben. Ajánlatok ár megjelölésével a kiadóhivatalba küldendők. (2)

Eibisch Adolf utóda

könyvkötészete
Bpest, gr. Zichy Jenő-u. 7.

Modern gépekkel felszerelt, 1870. óta fennálló régi jóhírnevű üzlet. Mindennemű e szakba vágó munkák jutányosan és lelkiismeretesen készülnek. (9)

Szt-Margitszigeti Gyógyfürdők

43.30 C. term. kénés hévforrások. Modern berendezésű vizgyógyintézet Halta Lajos dr. orvos vezetésével. Svéd gyógygymasz-tika és masszázs orvosi felügyelet mellett Holmaren Per svéd specialista által gyakoroltatik. Szállodák, vendéglő és kávéház saját kezelesben. Kivánatra teljes penzió. Prospektust küld a Szt.-Margitszigeti gyógy-türdők és szállodák r.-t. igazgatóság. (10)

Árvai Ottó Ede

Aréna-uti Udvari kávéházában
(VII., István-ut és Aréna-ut sarok)

ma és mindennap este **Elsőrendű cigányzene**kar játszik.

BŐR és talp legjobb gyártmányok
ezipőfelső-részek

saját készítmény, óriási választékban, dacára a nagy drágulásnak, **rendkívül olcsó árban kaphatók**

Gyöngy Sándor bőrgyári raktárában
Budapest, III., Tavasz-utca 1. szám.

Elismerő oklevéllel kitüntetve 1904-ben. Képes árjegyzék ingyen. (13)

JARDIN DE PARIS (PÁRIS KERT)

Erzsébet Királyné-ut. (A Gerbeaud pavillon mögött)
Kezdődik 9 órakor. Telefon 15-10.

A régi slágerek.

Somlai Arthur Káthe Ertholz
Szecsi Magda Elise Berna
Fabián Kornélia Lola Lieblioh
Ferenzi Károly Max Laurancs

Chat Noir Európa első kabarett-jének vendéglátéka.
Francia konyha, Reggelig cigányzene, Amerikai bar. (14)

Hajnalg zene!

Bérkoesi, villamos és társaskoesi-közlekedés. Jegyek előre válthatók Zipser és Könlgné VI., Andrassyut 4.

Putzer György

Gyógyforrás-Szálloda
Budán, Lukácsfürdővel szemben.
Naponta Ifj. BANDA MARCI hangversenyez. (15)

Liget kávéház

VI., Aréna-ut 33. sz. a.
(a Városligeti nyári színházzal szemben)
Egyetek részére külön nyári fedett helyiség. (16)

Megnyit a

„Keleti pályaudvar” nagyszállóda

A keleti pályaudvar indulási oldalán. A legnagyobb komforttal berendezve. Szoba-árak 2.40 K-tól kezdve, villamosvilágítással együtt. Utazóknak 20% enged-mény. Posta- és távirda a házban, minden oldalról villamos közlekedés. Tulajdonos Hersch Samu. TELEFON 64-57. TELEFON 64-57. (17)

BLUMLAJOS

kőfaragó és sarkókereskedő
magyar művészek által tervezett modern sarkókereskedő raktára

Budapest, VIII., Köztemető ut 4.

Márvány, granit- és syonit sarkókereskedő egyszerűbb és díszesebb kivitelben kaphatók, eladás nagyban és kicsinyben.

Elvállal: építkezési-, szobrászati és minden-nemű egyéb kőfaragó-munkát, nagyobbszabású sarkókereskedő, sarkószobrok, szent-szobrok, falburkolatok, emléktáblák készítését, valamint helybeli és vidéki temetőben sarkókereskedő javítások, sarkókereskedő vésését és aranyozását. (18)

Metropole-szálló

VII., Rákóczi-ut 53. sz.
Valódi magyar fajborok. Kifünő konyha. Elegáns szobák. (19)

Forró artézi fürdővíz

olcsón házhoz szállítatik. — Megrendelhető dohánytözsdekben, vagy telefon 20-35. (20)

HÓDOSI A.

Aréna-kávéházában
(Aréna-ut és Damjanich-utca sarok.)

minden este **hirnev-s**

Toll Testvérek teljes zenekarral hangversenyeznek. (2)

Beketow Cirkusz Városliget

— Telefon 104-46 —
Este 8 órakor

nagy fényes előadás

az egész új műsorral.
„NINO”

a világ legerősebb embere. 2 auto-mobil emel fel a benne ülökkel. (22)

A Stefánia Corsó Kávéházban
Stefánia-ut és Thököly-ut sarok.

Minden délután és este
Veszpr. Kis Jancsi

teljes zenekarával hangversenyez. Egész éjjel nyitva. Egész éjjel nyitva. Elsős időben a zárt helyiségben hangverseny. (23)

Putzer György kerthelyiségében

V., Váci-körut 14. — Ma és minden este
BALOGH KAROLY teljes zenekara hangversenyez. (24)

EHM JÁNOS nagyvendéglőjében

a Nemzeti Színház bérházában, ma este
FARKAS PALI teljes zenekarával hangversenyez. (25)

Üvegbetük Bolgár Pál-nál

V., AULICH-U. 8. Telefon 888 (26)

Gellért (Gartenfeld) Mór

Budapest, III., (Ó-Buda) Lajos-utca 98.

Mindennemű sarkókereskedő raktára valódi márvány, crient és granitból.

Temető-munkák és javítások legjobban és legolcsóbban eszközöltek. (27)

Pongyola-és bluz-specialista

Delain-, batiszt- és kreton-pongolyák. Se-lyemcsipke-, batiszt és zefir-buzok óriási választékban olcsó árak mellett raktáron vannak.

Spitzer Antal, Kigyó-utca 5. Klotild-palota (28)

Tömeges vétel folytán a PANAMA-KALAPOK

ára 9 és 12.50 frt.
KERTÉSZ PÁL divatnagyruházában
Bakóci ut 40. sz. (Népszínházzal szemben.)
Telefon 46-79. (29)

Brázay-sósbornesz szappan

Ki súlyt helyez arcbőrének tisztaságára s ezt üde, fehér és bársonypuhává óhajtja tenni, a mosdásához csakis **Brázay-sósbornesz-szappant**, mosdóvizébe pedig pár csepp **Kölnvizet** használjon. Brázay-sósbornesz-szappan ára darabonként 70 fillér, 3 darab diszdobozban 2 korona. A Brázay-féle kölni-víz — 50, 1., 2.— és 4.— koronás üvegekben kapható mindenütt, vagy közvetlenül **Brázay Kálmán cégnél** Budapesten. (30)

Magyarország-Ausztria részére **LANG-ENZERSDORF** (Wien mellett). (5)

OS. ÉS KIR. UDVARI SZALLITÓK **E. MERCIER & Co.** EPERNAY-MARNE

Vezérképviselő Magyarország részére: **BRAUN MIKSA**
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 20.
Telefon 104-27.

JAHN-féle vendéglő (12)
Budapest, V, kerület, Lipót-körut 10. szám.
Tulajdonos: **GRACHEK FERENC**

Kitünő magyar konyha. Pompás homoki borok, friss csapolású kőbányai Dréher-sörök. Minden kedden és pénteken halászlé. Nagy éttermek. Estélyekre, vacsorákra társaságok részére külön szobák. Előzékeny kiszolgálás.